

Technická univerzita v Liberci

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra: Katedra pedagogiky a psychologie

Studijní program: Učitelství pro 2.stupeň ZŠ

Kombinace: anglický jazyk – občanská výchova

**VYUŽITÍ TELEVIZE A VIDEO VE VÝUCE NA
2. STUPNI ZŠ**

**THE USE OF TV AND VIDEO AS TEACHING
MATERIAL IN SECONDARY SCHOOL
EDUCATION**

**L'UTILISATION DE LA TÉLÉVISION ET DU
VIDÉO PENDANT L'ENSEIGNEMENT À LA
DEUXIÈME DEGRÉ DE L' ÉCOLE
ÉLÉMENTAIRE**

Diplomová práce: 06–FP–KPP– 17

Autor:

Petra Wagnerová

Podpis:

Adresa:

Křižíkova 554

541 01, Trutnov

Vedoucí práce: PaedDr. Jitka Bělohradská

Konzultant:

Počet

stran	slov	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
67	13726	1	6	18	1

V Liberci dne: 25. 4. 2008

Katedra: KPP

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(pro magisterský studijní program)

pro (diplomant) Petra Wagnerová
adresa: Křížíkova 554, Trutnov, 541 01
obor (kombinace): anglický jazyk-občanská výchova

Název DP: Využití televize a videa ve výuce na 2.stupni ZŠ

Název DP v angličtině: The Use of TV and Video as Teaching Material in Secondary School Education

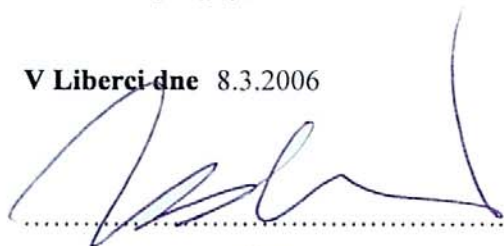
Vedoucí práce: PaedDr. Jitka Bělohradská

Konzultant:

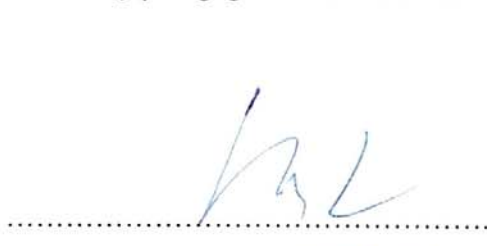
Termín odevzdání: květen 2007

Pozn. Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž formulují podrobnosti zadání. Zásady pro zpracování DP jsou k dispozici ve dvou verzích (stručné.resp. metodické pokyny) na katedrách a na Děkanátě Fakulty pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne 8.3.2006

děkan

vedoucí katedry

Převzal (diplomant): PETRA WAGNEROVÁ

Datum: 13.12. 2004

Podpis: Wagnerová

Název DP: Využití televize a videa ve výuce na 2.stupni ZŠ

Vedoucí práce: PaedDr. Jitka Bělohradská

Úvod: Zjištění nabídky televizních pořadů v ČR a návrh možného využití televize a videa ve výuce

Cíl:

1. Zjistit možnosti, které nabízí vysílání televize pro vzdělávání žáků ZŠ
2. Zjistit situaci mediální výchovy na ZŠ
3. Zjistit situaci využívání vhodných pořadů ve výuce
4. Navrhnout možnosti využití televizních programů v rámci mediální výchovy na 2.stupni ZŠ

Požadavky:

1. Prostudovat odbornou literaturu k dané problematice
2. Připravit výzkumný nástroj pro ověření situace využívání televize v rámci vzdělávání žáků na ZŠ
3. Provést výzkum
4. Navrhnout možnosti využívání televizních programů v rámci výuky

Literatura:

Chrástka M.: Základy výzkumu v pedagogice, Olomouc, Univerzita Palackého, 1993

Říčan P., Pithartová D.: Krotíme obrazovku, Praha, portál, 1995

Sak P.: Působení televizního vysílání na diváka, Pedagogika č.1/97

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

V Liberci dne: 25. 4. 2008

Petra Wagnerová

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucí mé diplomové práce PaedDr. Jitce Bělohradské za pomoc, cenné rady a připomínky při tvorbě této práce. Také děkuji učitelům na základních školách v Hradci Králové a Trutnově za ochotu a čas strávený při vyplňování dotazníků. Mé poděkování též patří mé rodině za podporu během celého studia.

Anotace

Diplomová práce je zaměřena na využití televize a videa ve výuce na 2. stupni ZŠ. Může být využita jako praktická příručka mediální výchovy pro učitele.

Vzhledem k tomu, že v dnešní době média zasahují do života každého jedince, je důležité, aby se každý naučil médiím rozumět a dokázal je správným způsobem využívat. Z tohoto důvodu byla mediální výchova zařazena jako průřezové téma do Rámcového vzdělávacího programu.

Součástí diplomové práce je výzkum zjišťující současnou situaci mediální výchovy na základních školách. Cílem bylo zjistit, jaké technické prostředky mají školy k dispozici pro realizaci mediální výchovy, a zda využívají televizní pořady a videomateriály ve výuce jednotlivých předmětů.

Téma mediální výchovy je nové nejen pro žáky, ale i pro učitele. Část práce je proto věnována i nabídkám kurzů mediální výchovy pro učitele.

V diplomové práci je také uveden přehled televizních pořadů a videomateriálů, které mohou být do výuky zařazeny.

Annotation

Diploma Thesis deals with the use of television and video as a teaching material in secondary school education. It can be used as a practical manual of medial education for teachers.

Nowadays, media intervene in our lives, so it is important for everyone to learn how to understand them and how to use media effectively in everyday life. For that reason, medial education was included in Framework Education Programme for Basic Education as a cross-sectional subject.

Diploma Thesis implies a research that finds out present circumstances of medial education in secondary schools. The main aim was to detect what kind of facilities for realization of medial education schools have and whether schools use some television programmes and videomaterials in particular school subjects

The topic of medial education is new not only for pupils, but also for teachers. Part of the Diploma Thesis is devoted to some courses of medial education for teachers.

Diploma Thesis contains a summary of television programmes and videomaterials that can be included in education.

L'annotation

Le mémoire de maîtrise se concentre sur une utilisation de la télévision et du vidéo pendant l'enseignement à la deuxième degré de l'école élémentaire. On peut être utilisé comme un manuel pour les professeurs.

Attendu qu'à notre époque les médias interviennent dans la vie de tous les hommes, c'est important que chacun connait les médias et qu'on connaisse comme on peut les utiliser. Pour cette raison l'éducation médial a été incorporé comme un thème sectionnel dans un Programme-cadre d'études pour l'enseignement primaire.

La partie du mémoire de maîtrise est une exploration qui détermine la situation contemporaine de l'éducation médial dans les écoles élémentaires. Son but a été déterminer, quels moyens techniques les écoles ont à la disposition pour l'accomplissement de l'éducation médial, et est ce qu'ils utilisent les programmes télévisuels et les vidéomateriaux en l'enseignement particuliers matières.

Le thème de l'éducation médial est nouveaux non seulement pour les élèves mais aussi pour les professeurs. La partie de mon travail est, par suit, dévoué aux offres des cours d'une education médial pour les professeurs.

Dans le mémoire de maîtrise est aussi cité la revue des programmes télévisuels et les vidéomateriaux qui peuvent être utilisés pour l'éducation.

ÚVOD	13
1 TELEVIZE JAKO NEJROZŠÍŘENĚJŠÍ MÉDIUM.....	15
1.1 HISTORICKÝ VÝVOJ TELEVIZNÍHO VYSÍLÁNÍ	15
1.2 TELEVIZE A JEJÍ VLIV NA DIVÁKA	15
1.3 DĚTI A TELEVIZE	17
1.3.1 <i>Kniha nebo televize?</i>	17
1.3.2 <i>Jak ovládnout obrazovku</i>	18
1.3.3 <i>Vliv televize na dítě v závislosti na jeho věku</i>	19
2 MEDIÁLNÍ VÝCHOVA.....	21
2.1 VÝVOJ MEDIÁLNÍ VÝCHOVY	21
2.2 MEDIÁLNÍ GRAMOTNOST	24
2.3 PRŮŘEZOVÉ TÉMA MEDIÁLNÍ VÝCHOVA V RVP.....	24
2.4 KURZY MEDIÁLNÍ VÝCHOVY PRO UČITELE	28
3 MEDIÁLNÍ VÝCHOVA NA ZŠ V SOUČASNÝCH PODMÍNKÁCH.....	30
3.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM.....	30
3.2 HYPOTÉZY	31
3.3 CHARAKTERISTIKA METODY VÝZKUMU A SOUBORU RESPONDENTŮ	31
3.4 VÝSLEDKY VÝZKUMU	34
3.5 VYHODNOCENÍ HYPOTÉZ	42
4 VYUŽITÍ TELEVIZE A VIDEO VE VÝUCE.....	43
4.1 TELEVIZNÍ POŘADY VHODNÉ PRO VÝUKU	43
4.1.1 <i>Televizní pořady vhodné do výuky Anglického jazyka</i>	44
4.1.2 <i>Televizní pořady vhodné do výuky Zeměpisu</i>	45
4.1.3 <i>Televizní pořady vhodné do výuky Přírodopisu</i>	46
4.1.4 <i>Televizní pořady vhodné do výuky Českého jazyka</i>	46
4.1.5 <i>Televizní pořady vhodné do výuky Dějepisu</i>	47
4.1.6 <i>Televizní pořady vhodné do výuky Fyziky a Chemie</i>	48
4.1.7 <i>Televizní pořady vhodné do výuky Občanské výchovy</i>	48
4.2 VYUŽITÍ VIDEO VE VÝUCE.....	52
4.2.1 <i>Výuková videa pro předmět Občanská výchova</i>	52

4.2.2	<i>Výuková videa pro předmět Anglický jazyk</i>	54
4.2.3	<i>Výuková videa pro předmět Matematika</i>	55
4.2.4	<i>Výuková videa pro předmět Přírodopis</i>	55
4.2.5	<i>Výuková videa pro předmět Chemie</i>	56
4.2.6	<i>Výuková videa pro předmět Fyzika</i>	57
4.2.7	<i>Výuková videa pro předmět Dějepis</i>	57
4.2.8	<i>Výuková videa pro předmět Zeměpis</i>	58
5	ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ	59
	POUŽITÁ LITERATURA	61
	PŘÍLOHY	63
1)	DOTAZNÍK PRO UČITELE: MEDIÁLNÍ VÝCHOVA	63

Úvod

Televize, rozhlas, internet, tisk. Média, která během posledních padesáti let dokázala proniknout hluboko do podvědomí lidí. Mají takovou sílu, že ovlivňují názory jak jednotlivců, tak i celé společnosti. Vlivem jejich působení lidé změnili své návyky a přizpůsobili je životu s médii.

Dnešní svět si bez masových médií lze jen těžko představit. Setkáváme se s nimi prakticky neustále. Jsme zahlcováni nejrůznějšími informacemi ze všech možných oblastí, na které si jen vzpomeneme. Události ve světě, sport, životospráva, finance, technologie, vzdělávání, kultura, atd. Můžeme říci, že to, co víme o dění ve světě, nám zprostředkovala média, že to, jak máme zdravě žít, se dovídáme z médií, nové technologie, nové poznatky vědy, i to nám sdělí média, stejně jako nám řeknou kdy a kam investovat, zkrátka na všechno na co si vzpomeneme, nám dají odpověď média.

A právě fakt, že média „znají“ na všechno odpověď a podávají lidem informace, které mnohdy nemají možnost srovnat s realitou nebo je někdy ani nenapadne, že by realita mohla být zcela jiná, je silnou stránkou médií.

Je potřeba si uvědomit, že informace jsou lidem předkládány prostřednictvím médií v podobě, jakou jim určí jejich tvůrce, resp. zprostředkovatel, a že skutečná hodnota podávaných informací může být ovlivněna nejrůznějšími faktory, např. politika, kultura či hospodářství dané země, příp. jiný zájem sledovaný zprostředkovatelem informací. Dále je potřeba zdůraznit, že média, zejména televize, promlouvají k obrovské masě lidí a je tedy potřeba pečlivě vážit, které informace šířit dál a v jaké podobě. Jelikož média působí v různých oblastech a plní současně funkci informativní, vzdělávací, i zábavnou a promlouvají ke všem věkovým kategoriím, stali se z médií v podstatě mocenské nástroje. Mohou se zaměřit na jakoukoli část populace a tu následně ovlivňovat. Paradoxem je, že lidé nejsou ničím nuceni přijímat jakékoli mediální informace, avšak v důsledku neznalosti základních principů masmedií se tyto lidé stávají mediálně ovlivnitelní a důvěřiví ke všem mediálním sdělením a na místo využívání médií ke svému prospěchu jsou médii zneužíváni. S ohledem na téma diplomové práce bude v první kapitole stručně pojednáno o rozvoji televizního vysílání, dále o jeho pozitivních a negativních vlivech na diváka, zejména na děti.

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem a ve snaze pomoci dětem a mládeži zorientovat se v problematice médií a naučit se je využívat správným způsobem vznikl v roce 2005 tzv. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, jehož součástí je mimo jiných oblastí i vzdělávání v oblasti mediální výchovy, v rámci které by měla být žákům daná problematika objasněna. O průřezovém tématu Mediální výchova v Rámcovém vzdělávacím programu pojednává kapitola druhá.

Cílem této práce je rovněž zmapovat situaci mediální výchovy na 2. stupni základních škol. Součástí výzkumu je také zjistit, zda učitelé ve výuce pracují s televizními pořady či videomateriály. Touto problematikou se zabývá kapitola třetí. A následně v kapitole čtvrté je uveden přehled televizních pořadů a videomateriálů, který je možné zařadit do výuky jednotlivých předmětů.

1 Televize jako nejrozšířenější médium

V této kapitole se stručně seznámíme s historií a rozvojem televizního vysílání od jeho počátků až po současnost. Probereme možné pozitivní i negativní vlivy televizního vysílání na životy lidí. Hluběji se zde zaměříme na dětskou populaci a pokusíme se odhalit další možná rizika či přínosy související se sledováním televizních pořadů dětmi.

1.1 Historický vývoj televizního vysílání

Televize jako masové médium má za sebou poměrně dlouhou historii. Vysílání bylo zahájeno ve 40. letech 20. století v USA a v 50. letech v Evropě. V počátcích vysílání se vycházelo především z rozhlasových pořadů. Informace, které byly dříve reprodukovány pomocí radiových přijímačů, byly nyní doprovázeny obrazem, což učinilo toto médium velice atraktivním. Když později přibýly filmy, zpravodajství, živé přenosy, zábavné pořady, atd., vzrostla oblíbenost sledování televizního vysílání natolik, že se televizní přijímač stal neodmyslitelným vybavením většiny domácností.

Dnes je na celém světě odhadem přes jednu miliardu televizorů¹ s ještě větším počtem diváků všech věkových kategorií. Televize se stala nejsledovanějším médiem, hraje nejdůležitější roli v oblasti sdělovacích prostředků a těší se obrovskému zájmu diváků, kteří ji vydrží sledovat i desítky hodin týdně.

1.2 Televize a její vliv na diváka

Televizní obrazovka nás doprovází již od raného dětství. Představuje významný zdroj zkušeností, poznatků a prožitků. Svým obsahem nabízí informace o tom, co je v naší společnosti běžné. Dovídáme se z ní, jak se chovat v některých životních situacích,

¹ Dostupné na Internetu: <http://www.tvhistory.tv/facts-stats.htm>

jak konverzovat a také se dovídáme o některých normách chování. V tomto smyslu televize přispívá k jisté stabilitě společnosti. Také se podílí na formování podoby veřejného života společnosti, informuje o hodnotách, postojích a názorech. Z hlediska účinnosti a dopadu jakékoli informace na diváka, je televize nejúčinnějším ze všech médií vůbec. Ukázalo se, že skrze televizní vysílání může docházet k ovlivňování diváků, aniž by si to uvědomovali. Lidé si zvykli pokládat veškeré zprávy a informace z televize za pravdivé, aniž by si jejich pravdivost ověřili. Něco se nám díky médiím může jevit lepším nebo horším než jaké to ve skutečnosti je.

Televize může být velmi mocným vzdělávacím nástrojem. Díky ní poznáváme nejružnější skupiny lidí a také země, které pravděpodobně nikdy nenavštívíme. Zavede nás do tropických džunglí a na polární ledovce, na horské vrcholy a do hlubin oceánu. Umožní nám nahlédnout do fascinujícího světa atomů i úchvatného vesmíru. Můžeme sledovat, co se právě děje na druhé straně zeměkoule. Získáváme přehled o politice, historii, současných událostech a kultuře. Televize zachycuje okamžiky, kdy lidé prožívají jak tragédie, tak velké úspěchy. Dokáže nás pobavit, poučit, a dokonce i motivovat. Na druhou stranu nám jsou nabízeny programy nevalné hodnoty, vnucovány reklamy, zobrazováno násilí. Za účelem udržení naší pozornosti televize loví senzace, hledá kontroverzní informace a má tendenci ukazovat netradiční záběry. Lidé pomalu ztrácejí svůj vlastní svět a propadají se do světa médií.

Stále přibývá lidí, kteří tráví svůj volný čas před obrazovkou. Tato přitažlivá a snadno dostupná zábava vytlačuje z našich životů mnoho cenného. Nadměrné množství času stráveného u televize vytlačuje z našich životů aktivní způsoby trávení volného času. Omezuje zdravý pohyb, čímž přispívá k obezitě, křiví páteř a kazí oči. Okrádá nás o čas, který bychom mohli věnovat rodině, oslabuje citové vztahy a snižuje schopnost naslouchat a komunikovat s druhými lidmi. Akční filmy, horory a napínavé pořady působí špatně na nervový systém, zvedají adrenalin, narušují noční spánek a zhoršují náš psychický stav.

Lze jen těžko posoudit, koho televize do jaké míry ovlivňuje. Televize má prokazatelný pozitivní i negativní vliv na jednotlivce i na společnost a to z krátkodobého i dlouhodobého hlediska. Hovoříme-li o jejím negativním vlivu, jsou jím nejvíce ohroženi lidé s nižším vzděláním, neurotici a děti.

1.3 Děti a televize

Vliv televize zasahuje mladou generaci ve stále mladším věku a po stále delší vývojové období, takže lze předpokládat postupně silnější vliv na osobnost dítěte. Televize, vedle rodiny a školy, má největší vliv na celkový vývoj dítěte, na jeho socializaci a kultivaci.

„Do vztahu mezi dítětem a médiem vstupuje obrovské množství intervenujících proměnných: dispoziční výbava jedince a jeho temperament, učení, motivace, stávající postoje, vzdělání a příslušnost k sociální skupině, vlivy výchovy a rodinná konstelace, socioekonomická pozice, předchozí zkušenosti, věk dítěte a hlediska vývojové psychologie, rozvoj zájmů a koníčků atd.“²

Vliv televize však sebou nese mimo jiné i vážná nebezpečí pro duševní a mravní vývoj dětí. Nebezpečí spočívá ve snadné dostupnosti televize, dítě nemusí umět číst ani psát, aby mohlo televizi sledovat. Televize je názorná, srozumitelná a působivá. Děti jsou televizí velmi přitahovány. Televize je baví, je jejích prostředkem pro překonání nudy.

1.3.1 *Kniha nebo televize?*

Televize omezuje rozvoj fantazie a představivosti dětí. Všimněme si chování a vnímání dítěte ve chvíli, kdy sleduje televizi a kdy poslouchá předčítanou pohádku. Pokud dítě pohádku poslouchá, jeho mozek pracuje více. Dítě se snaží představit si jednotlivé postavy i prostředí. Dítě se vyptává, aby si upřesnilo své představy, snaží se komunikovat, čímž se zlepšují i jeho vyjadřovací schopnosti. Zvyšuje se schopnost soustředění, trénuje se jeho paměť, rozvíjí kreativita, prohlubuje jeho citové vnímání, rozvíjí schopnost empatie a schopnost řešit nové neznáme situace. Vyprávěná či předčítaná pohádka hraje důležitou roli v rozvoji duševních kvalit dítěte. Rychlost vyprávění může být okamžitě přizpůsobena vnímání dítěte, jeho reakcím a otázkám. Navíc se tím i prohlubuje vztah mezi dítětem a rodičem.

² Suchý, Adam. Mediální zlo-mýty a realita. 1.vyd. Praha: Triton, 2007, s.130

Pokud však dítě sleduje televizi, obrazy jsou dítěti hned zprostředkovány než aby mohly podnítit dětskou fantazii. Mozková aktivita je velmi nízká, dítě nezapojuje svou představivost do děje, postavy i prostředí jsou mu předloženy v konečné podobě, tudíž nemusí nic vymýšlet. Obrazy se navíc střídají tak rychle, že dítě ani nedostává prostor k nějakému zamyšlení a staví ho tak do pozice pasivního pozorovatele. Pro děti, které sledují pohádky pouze v televizi, je poslouchání vyprávěných pohádek nezábavné, protože ztratily schopnost zapojovat svou fantazii a vytvářet tak vnitřní představy a obrazy. Nevhodné pořady v televizi omezují komunikační a vyjadřovací dovednosti dítěte a rozvoj schopnosti dítěte utvářet si svůj vlastní názor.

1.3.2 Jak ovládnout obrazovku

Téměř každé dítě sleduje televizi den co den. Nejčastější chybou, které se dopouštějí nejen děti, ale i dospělí je, že si sednou k televizi, zapnou ji a dívají se na cokoli právě běží. Zapnutá televize působí jako magnet, kdy člověka zaujme i nezajímavý pořad či seriál. Proto je třeba dopředu přemýšlet o tom, co je dobré a vhodné v televizi sledovat a co nikoli. Zvláště je důležité, aby rodiče naučili své děti vybírat si, na co se budou dívat. Protože jsou to právě rodiče, kdo jsou prvním a důležitým učitelem svého dítěte. Avšak dalším učitelem, který má na děti poměrně velký vliv, je ve většině případů právě televizní obrazovka.

Televizní obrazovka je také jedním z prostředků poznávání světa. Zejména pro mladší děti je důležité vybírat vhodné pořady a seriály. Protože dětem, které se teprve učí odlišovat skutečnost od televizního obrazu, hrozí, že si vytvoří falešný obraz světa. Starší děti je důležité vést k tomu, aby si sami rozumně volili televizní pořady.

Televize má obrovskou moc. Pomalu ale jistě se stává naším pánem. Je důležité, aby děti unikly tomuto televiznímu otroctví, tudíž potřebují něčí pomoc, a tou je společné sledování televize. Odstrašující příklad je, když matka nemá na dítě čas, posadí jej k televizi a nechá ho sledovat cokoli co v televizi právě běží. Pro dítě je to možná zábava přitažlivá, ale bezduchá, nerozvíjí dětskou tvořivost ani řeč.

Rodiče by si měli s dítětem udělat čas pro společné sledování televize. A po každém pořadu si o něm s dítětem popovídat, co vidělo. Tímto se obohacuje slovní zásoba dítěte. Se staršími dětmi je dobré občas shlédnout dětský či dokumentární film. Z toho

jak dítě reaguje na různé scény, rodiče pochopí z jeho nitra mnohé, co by jinak zůstalo skryto.

Pokud u dítěte zaznamenáme dlouhodobě nedostatečný prospěch, nekázeň či jiné poruchy chování, zejména násilí a jiné projevy agrese či úzkostnost, plachost nebo nesoustředěnost, může se jednat o příčinu špatného vlivu televize na dítě. Dítě buď tráví u televizní obrazovky příliš mnoho času nebo sleduje nevhodné pořady. Tyto problémy jsou poměrně nové a rodičům chybějí potřebné informace o tom, co a jak jejich děti ohrožuje. Někteří rodiče si také neuvědomují, jak televize ovlivňuje nejen osobní, ale i rodinný život a oslabuje jejich vzájemné vztahy. Je velmi důležité mluvit s dětmi o tom, co viděly, protože tím rozvíjíme jejich jazykové schopnosti.

1.3.3 Vliv televize na dítě v závislosti na jeho věku

Pro vnímání televize je důležitý věk dítěte a s ním související vývojové hlediska jako je kognitivní vývoj jedince, úroveň mentálních schopností, rozvoj kritického myšlení nebo osobnost jedince samého. V této souvislosti s věkem, existují rozdíly v přijímání a výkladu různých mediálních obsahů.

Teprve od třetího roku života dítěte je možné uvažovat o samostatném využívání médií: „Tříleté až pětileté děti mají vnímání filmu zaměřeno na jednotlivosti. Mohou věrně reprodukovat detaily, často se jim ale do vyprávění mísí vlastní zkušenosti. Nejvíce je zajímaví jednotlivé scény, do kterých si mohou promítat svou osobní zkušenost. S věkem stoupá schopnost participace na ději, která se projevuje poznámkami, výkřiky, mimikou, gesty a fyziologickými projevy.“³ Když je dítě ve věku čtyř let, snaží se napodobovat vše, co kolem sebe vidí. A pokud v rodině takového dítě vystupuje televize jako důležitý činitel, kde děti vidí různé násilné scény, potom i dítě má sklon takovéto scény napodobovat. Šestileté až osmileté děti, pokud mají doma klidné zázemí, nedají se již tak snadno televizí ovlivnit. „Tyto děti mají výraznou potřebu konfrontovat divácké zážitky s ostatními, zvláště pak dospělými ve svém okolí. Pokud to rodiče umožní a jsou schopni s dítětem o zhlédnutém pořadu hovořit, mohou

³ Suchý, A. Mediální zlo – mýty a realita. 1.vyd. Praha: Triton 2007, s. 35

výrazně snížit riziko negativního vlivu médií.“⁴ Děti ve věku kolem deseti let mají schopnost celkově porozumět filmu či pořadu, Takovéto dítě umí rozlišit hlavní a vedlejší dějové linie a vnímá detaily. Vliv na sledování různých pořadů má i pohlaví dětí. „Chlapci začínají skrývat své citové zážitky, a to především v přítomnosti dívek, které se oproti nim stydí méně, více vyhledávají útočiště dospělých a rychleji dokážou zapnout obranné mechanismy.“⁵ Teprve jedenáctileté dítě dokáže rozeznat podstatu daného filmu. Televize hraje v tomto období významnou roli v budování sociální pozice dítěte. Pokud dítě nemá možnost sledovat stejné nebo podobné pořady jako jeho spolužáci, může to v dítěti vyvolat pocit méněcennosti. Děti v tomto věku také baví šokovat dospělé když vypraví nebo předvádějí různé scény s nevhodných nebo krutých filmů.

⁴ Suchý, A. Mediální zlo – mýty a realita. 1.vyd. Praha: Triton 2007, s.36

⁵ Suchý, A. Mediální zlo – mýty a realita. 1.vyd. Praha: Triton 2007, s.36

2 Mediální výchova

Média všech typů se neustále prolínají všemi sférami lidského života, doprovázejí člověka doma, v práci, ve škole, na cestách, zkrátka všude. Ještě nedávno byl ve výhodě ten člověk, který dokázal získat jakékoli množství informací, zatímco dnes má naopak výhodu ten, který dokáže s informacemi pracovat a využít je ke svému prospěchu. Přestože média představují podstatnou součást našich životů, lidem ani příliš nevadí, že jim zcela nerozumí a nedokáží se v nich zorientovat. I když většina si myslí, že to tak není, avšak ve skutečnosti lidé příliš nevědí na jakým principech fungují, jak vlastně ovlivňují život jedince i celé společnosti či jaká je jejich role v životě každého z nás. Přitom jsou to právě média, které jsou vedle rodiny a školy dalším bezesporu důležitým faktorem, který ovlivňuje vývoj dítěte a vede k jeho socializaci do společnosti. Proto by děti měli být vedeny k tomu, aby věděli jak s médii zacházet a jak je využívat. To je důvod proč by děti v dnešní době měli být vychovávány k mediální gramotnosti.

2.1 Vývoj mediální výchovy

Důležitým impulsem pro vznik mediální výchovy byla komercializace médií, a to především televize v 50. a 60. letech 20. století v USA. Až do 70. let 20. století nebyla komercializace v Evropských zemích tak významná jako v USA, a tak se mediální výchova v těchto zemích rozvíjela pomaleji. Až téměř v 80. letech se začala rozvíjet nejprve ve Velké Británii a ve skandinávských zemích. Důvodem byl nárůst obav, které byly spojené s důsledky masivní mediální produkce: „Nárůst násilných obsahů probouzí úvahy o možné nápodobě či znecitlivění, popírání některých tabu (zvláště sexuálních) vyvolává otázku ohledně platnosti a prosaditelnosti sdílených hodnot, rozvoj interaktivních médií, nastoluje problém odlidštění a degenerace mezilidských vztahů“.⁶ S těmito obavami se setkává většina zemí na světě a zdůrazňují potřebu mediální výchovy.

⁶ Jirák, J. Rozumět médiím. 1.vyd. Praha: Partners Czech, 2006, s.14

V současné době se s mediální výchovou můžeme setkat ve všech vyspělých zemích světa, tedy tam, kde jsou masová média samozřejmou součástí života jedince. Všude tam, kde existuje jednotná školská politika, se počítá s mediální gramotností jako se základní výbavou každého člověka, který se potřebuje vyznat v moderní společnosti.

Argumenty obhájců mediální výchovy:

1. „Osobní zkušenost a prožívání reality byla v mnoha ohledech nahrazena jejich zprostředkovaným podáním za pomoci médií. Tím se vytvořil poměrně velký prostor pro možnou manipulaci obsahu sdělení.
2. Existuje potenciální nebezpečí škodlivého vlivu mediovaných sdělení zobrazujících společensky nepřijatelné hodnoty a chování na jednání lidí. (V této souvislosti se často diskutuje například o možném vlivu násilí na televizní obrazovce na psychiku jedince).
3. Orientace v nových komunikačních technologiích se stává nezbytným předpokladem pro seberealizaci jedince a pro jeho všestranné společenské uplatnění.“⁷

V českém prostředí se první zmínky o mediální výchově objevují až ke konci 90. let 20. století. Autorem této první koncepce mediální výchovy pro Rámcový vzdělávací program je doc. PhDr. Jan Jiráček, jenž je členem Centra pro mediální studia Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy.

Dne 7. dubna 1999 vznikl na základě usnesení vlády České republiky Národní program rozvoje vzdělávání v České republice, která v něm schválila hlavní cíle vzdělávací politiky. Na základě tohoto usnesení byl následně vypracován závazný vládní dokument, tzv. Bílá kniha, formulující myšlenková východiska, obecné záměry a rozvojové programy, které mají být směrodatné pro další vývoj vzdělávací soustavy. Konečná podoba Národního programu rozvoje vzdělávání (Bílá kniha) byla schválena na zasedání vlády České republiky dne 7. února 2001.⁸

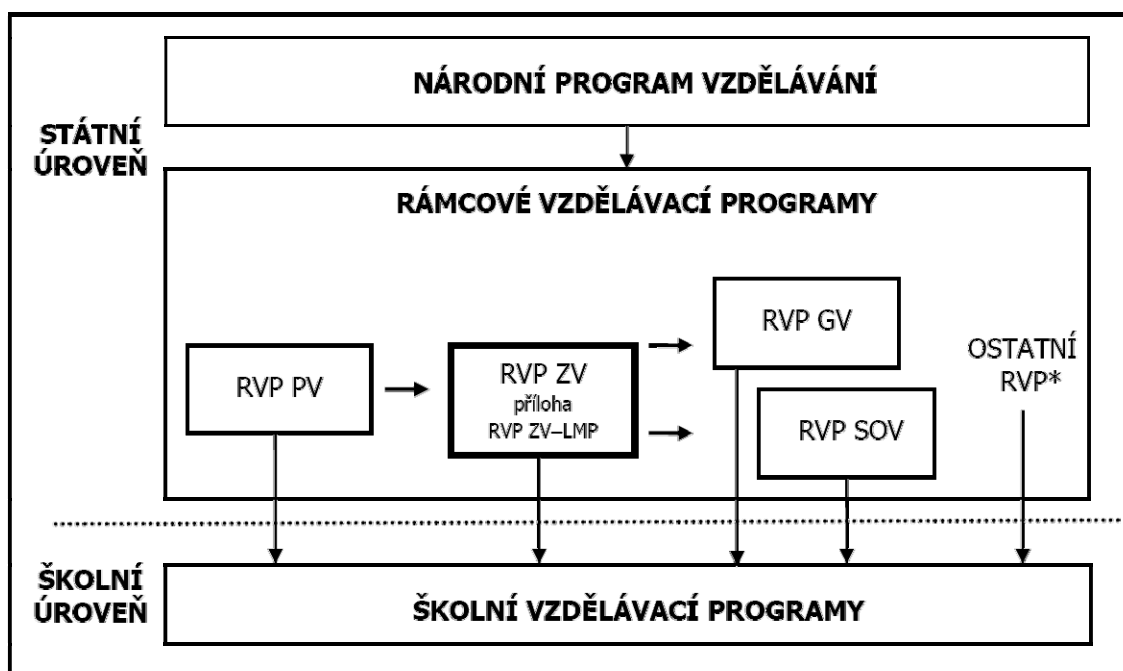
⁷ Dostupné z: http://fss.muni.cz/rpm/Revue/Hessler/medialni_vychova.htm

⁸ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Národní program rozvoje vzdělávání v České republice (Bílá kniha). Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání – nakladatelství Tauris, 2001, s.7

V bílé knize byly na závěr stanoveny hlavní strategické linie vzdělávací politiky v České republice pro roky 2001-2005. Jednou z nich bylo i „Přizpůsobování vzdělávacích a studijních programů potřebám života ve společnosti znalostí“. S ohledem na myšlenku uvedenou v první části Bílé knihy, že „Nezbytnou součástí výchovy k demokratickému občanství je také utváření kritického vztahu k šíření informací a postojů prostřednictvím médií (tzv. mediální výchova).“⁹, byla mediální výchova zařazena jako průřezové téma do Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (RVP ZV), které Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vydalo dne 13. prosince 2004 s platností od 1. února 2005.

Způsob a forma zařazení mediální výchovy do výuky již byl ponechán na jednotlivých školách, které v souladu s RVP ZV vypracovávají svůj školní vzdělávací program.

Systém kurikulárních dokumentů :

Legenda: RVP PV – Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání; RVP ZV – Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání a příloha Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením (RVP ZV–LMP); RVP GV – Rámcový vzdělávací program pro gymnaziální vzdělávání; RVP SOV – Rámcové vzdělávací programy pro střední odborné vzdělávání.

⁹ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Národní program rozvoje vzdělávání v České republice (Bílá kniha). Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání – nakladatelství Tauris, 2001, s.15

2.2 Mediální gramotnost

Média jsou významným socializačním faktorem, a je tedy důležité, zavést mediální výchovu do vzdělávacích institucí. Mediální gramotnost se považuje za jednu ze základních kompetencí, kterou by měl být vybaven každý jedinec, který žije v demokratické společnosti. Tato kompetence má každému pomoci využívat médií ke svému prospěchu a zároveň se bránit jejich možným negativním dopadům.

Pojem mediální gramotnost znamená jakýsi soubor znalostí a dovedností, které mají pomoci zorientovat se ve světě médií. Mediální gramotnost je tvořena:

1. „Poznatky na jedné straně potřebnými pro získání kritického odstupu od médií, na druhé straně umožňující maximální využití potenciálu médií jako zdroje informací, kvalitní zábavy, aktivního naplnění volného času apod.
2. Dovednostmi dovolujícími a usnadňujícími tento kritický odstup a maximální kontroly vlastního využívání médií“¹⁰

2.3 Průřezové téma mediální výchova v RVP

Mediální výchova jakožto průřezové téma, které je součástí Rámcového vzdělávacího programu, se zabývá základními dovednostmi a poznatky týkající se médií. Pro každého žáka je důležité, aby uměl zpracovat, vyhodnotit, ale také využít podněty, které právě ze světa médií přicházejí. K tomu je však potřeba, aby žák uměl s médii pracovat a správně je využívat. Cílem mediální výchovy je vybavit žáka základní úrovní mediální gramotnosti. „Ta zahrnuje jednak osvojení si některých základních poznatků o fungování a společenské roli současných médií (o jejich historii, struktuře fungování), jednak získání dovedností podporujících poučené, aktivní a nezávislé zapojení jednotlivce do mediální komunikace. Především se jedná o schopnost analyzovat nabízená sdělení, posoudit jejich věrohodnost a vyhodnotit jejich

¹⁰ Jiráček, J. Rozumět médiím. 1.vyd. Praha: Partners Czech, 2006, s.12

komunikační záměr, popřípadě je asociovat s jinými sděleními. Dále pak orientaci v mediovaných obsazích a schopnost volby odpovídajícího média jako prostředku pro naplnění nejrůznějších potřeb – od získávání informací přes vzdělávání až po naplnění volného času.“¹¹

Mediální výchovu lze propojit i s dalšími vzdělávacími oblastmi. Spojení mediální výchovy se vzdělávací oblastí Člověk a společnost pomáhá vytvářet kritický odstup od různých mediálních sdělení (zprávy, reklamy, seriály). Dále má mediální výchova úzkou vazbu na vzdělávací oblast Jazyk a jazyková komunikace, kde si všímá psaného a mluveného projevu a jeho stavby a obsahu. Žák si zde také osvojí základní pravidla, která se týkají dialogu, argumentace a veřejné komunikace. V neposlední řadě lze mediální výchovu také propojit se vzdělávací oblastí Informační a komunikační technologie. Zde se žák dozvídá o vhodném využití jak tištěných, tak i digitálních dokumentů.

Průřezové téma Mediální výchova pomáhá v rozvoji osobnosti žáka v různých oblastech.

1) V oblasti vědomostí, dovedností a schopností:

- „Přispívá ke schopnosti úspěšně a samostatně se zapojit do mediální komunikace.
- Umožňuje rozvíjet schopnost analytického přístupu k mediálním obsahům a kritického odstupu od nich.
- Učí využívat potenciál médií jako zdroje informací, kvalitní zábavy i naplnění volného času.
- Umožňuje pochopení cílů a strategií vybraných mediálních obsahů
- Vede k osvojení si základních principů vzniku významných mediálních obsahů (zvl. zpravodajských).
- Umožňuje získat představy o roli médií v klíčových společenských situacích a v demokratické společnosti vůbec (včetně právního kontextu).
- Vytváří představu o roli médií v každodenním životě v regionu (v lokalitě).

¹¹ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Praha: VÚP, 2007, s.101

- Vede k rozeznávání platnosti a významu argumentů ve veřejné komunikaci.
- Rozvíjí komunikační schopnost, zvláště při veřejném vystupování a stylizaci psaného a mluveného textu.
- Přispívá k využívání vlastních schopností v týmové práci i v redakčním kolektivu
- Přispívá ke schopnosti přizpůsobit vlastní činnost potřebám a cílům týmu.“

2) V oblasti postojů a hodnot:

- „Rozvíjí citlivost vůči stereotypům v obsahu médií i způsobu zpracování mediálních sdělení.
- Vede k uvědomování si hodnoty vlastního života (zvláště volného času) a odpovědnosti za jeho naplnění.
- Rozvíjí citlivost vůči předsudkům a zjednodušujícím soudům o společnosti (zejména o menšinách) i jednotlivci.
- Napomáhá k uvědomění si možnosti svobodného vyjádření vlastních postojů a odpovědnosti za způsob jeho formulování a prezentace.“¹²

Tematické okruhy průřezového tématu Mediální výchova se dělí na dva základní okruhy. Jedná se o tematický okruh

1) receptivních činností, který zahrnuje:

- *„kritické čtení a vnímání mediálních sdělení* - pěstování kritického přístupu ke zpravodajství a reklamě; rozlišování zábavních („bulvárních“) prvků ve sdělení od informativních a společensky významných; hodnotící prvky ve sdělení (výběr slov a záběrů); hledání rozdílů mezi informativním, zábavním a reklamním sdělením; chápání podstaty mediálního sdělení, objasňování jeho cílů a pravidel; identifikování základních orientačních prvků v textu
- *interpretace vztahu mediálních sdělení a reality* - různé typy sdělení, jejich rozlišování a jejich funkce; rozdíl mezi reklamou a zprávou a mezi „faktickým“ a „fiktivním“ obsahem; hlavní rysy reprezentativnosti (rozlišení

¹² Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Praha: VÚP, 2007, s.102

reality od médií zobrazovaných stereotypů, jako reprezentace reality); vztah mediálního sdělení a sociální zkušenosti (rozlišení sdělení potvrzujících předsudky a představy od sdělení vycházejících ze znalosti problematiky a nezaujatého postoje); identifikace společensky významných hodnot v textu, prvky signalizující hodnotu, o kterou se sdělení opírá; identifikace zjednodušení mediovaných sdělení, opakované užívání prostředků (ve zpravodajství, reklamě i zábavě

- *stavbu mediálních sdělení* - příklady pravidelností v uspořádání mediovaných sdělení, zejména ve zpravodajství (zpravodajství jako vyprávění, sestavování příspěvků podle kritérií); principy sestavování zpravodajství a jejich identifikace, pozitivní principy (význam a užitečnost), zezábavňující principy (negativita, blízkost, jednoduchost, přítomnost); příklady stavby a uspořádání zpráv (srovnávání titulních stran různých deníků) a dalších mediálních sdělení (například skladba a výběr sdělení v časopisech pro dospívající)
- *vnímání autora mediálních sdělení* - identifikování postojů a názorů autora v mediovaném sdělení; výrazové prostředky a jejich uplatnění pro vyjádření či zastření názoru a postoje i pro záměrnou manipulaci; prvky signalizující explicitní či implicitní vyjádření hodnocení, výběr a kombinace slov, obrazů a zvuků z hlediska záměru a hodnotového významu
- *fungování a vliv médií ve společnosti* - organizace a postavení médií ve společnosti; faktory ovlivňující média, interpretace vlivů působících na jejich chování; způsoby financování médií a jejich dopady; vliv médií na každodenní život, společnost, politický život a kulturu z hlediska současné i historické perspektivy; role médií v každodenním životě jednotlivce, vliv médií na uspořádání dne, na rejstřík konverzačních témat, na postoje a chování; role médií v politickém životě (předvolební kampaně a jejich význam); vliv médií na kulturu (role filmu a televize v životě jednotlivce, rodiny, společnosti) ; role médií v politických změnách .“¹³

¹³ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Praha: VÚP, 2007, s.103

2) produktivních činností, kam řadíme:

- tvorbu mediálního sdělení
- práci v realizačním týmu

Mediální výchovu je třeba zařadit do výuky na základních školách, a to jak na 1. i na 2. stupni. Od roku školního roku 2007/2008 základní školy začaly vyučovat podle svých školních vzdělávacích programů. Mediální výchova je v současné době zpracována ve všech školních vzdělávacích programech základních škol, ale její výuka začne podle konkrétního zařazení do ročníků každé školy. A také výběr formy realizace a její zařazení do určitých ročníků je v pravomoci škol. Školám jsou navrženy tři různé formy jak mediální výuku realizovat. Jedná se o integraci tematického okruhu do vzdělávacího obsahu jednotlivých předmětů, dále mediální výchova jako samostatný předmět či projekt. Samozřejmě existuje i možnost kombinovat všechny tři uvedené formy.

2.4 Kurzy mediální výchovy pro učitele

Se zavedením mediální výchovy do našeho školského systému souvisí i jeden významný problém, a tím je příprava pedagogů. Učitelé mají nově vyučovat něco, s čím se dosud nesetkali, nebyli procvičeni a nemají potřebné metodické příručky či pomůcky. Na tuto situaci naštěstí reagují pedagogické fakulty, které pořádají různé semináře týkající se mediální výchovy. Dále také pedagogická centra, která poskytují kurzy pro učitele a v neposlední řadě také odborná pracoviště jako je například CEMES (Centrum mediálních studií) při FSV UK, které se zabývá pořádáním kurzů týkající se mediální problematiky pro učitele.

Národní institut pro další vzdělávání nabízí možnost vzdělávat se prostřednictvím kurzů a seminářů. V současné době nabízí Kurz mediální výchovy, jehož cílem je orientace pedagogů v tématu Média, mládež a my. „Obsah semináře je zaměřen na mapování informačního nárůstu 90. let, mediální válku - paradox kýče a brutality. Formou workshopu se účastníci zaměří na problematiku vlivu mediální kultury na dnešní mládež a děti, především v teenagersském období, na aktuální situaci na mediálním trhu, na prostředky mediálního ovlivňování s důrazem na jejich rizikový

faktor vzhledem k vytváření hodnot a osobnostních profilů dětí a mládeže. Součástí semináře je nácvik strategií práce s informacemi a žáky, jak konkurovat moderním médiím.“¹⁴ Kurz je určen pro pedagogické pracovníky všech typů a stupňů škol. Lektorem je Mgr. Petr Hroch. Tento kurz se bude konat na podzim roku 2008 a jeho cena je 500 Kč za 8 lekcí.

Dalším kurz, který také pořádá Národní institut pro další vzdělávání nese název Mediální výchova a její zapojení do výuky - jako jedno z průřezových témat při tvorbě ŠVP. „Obsah semináře vychází z RVP a v něm obsažené Mediální výchovy, jako jedno z průřezových témat. Seminář je tedy zaměřen na vysvětlení klíčových pojmů, cílů a principů tohoto průřezového tématu. Seznamuje s praktickými postupy mediální výchovy, jejího propojení se vzdělávacími oblastmi i konkrétními vyučovacími předměty a s obsahem volnočasových aktivit žáků. Tento vzdělávací program postihuje způsoby začlenění Mediální výchovy do ŠVP. Účastníci semináře budou mít možnost vyzkoušet si výukové projekty a naučit se tak zvyšovat úroveň mediální gramotnosti žáků, seznámí se s možnostmi projektové výuky a metodami práce s multimediální technikou ve škole.“¹⁵ Kurz je opět určen všem pedagogickým pracovníkům a jeho lektorem je RNDr. Evžen Růžička CSc. Místem konání je Ostrava, kde se také nachází krajské pracoviště Národního institutu pro další vzdělávání.

Organizace Partners Czech vytvořila projekt týkající se mediální problematiky s názvem Rozumět médiím. Na jeho základě byl na konci roku 2007 vydán učební text M. Mičienka, J. Jiráček a kol. Základy mediální výchovy. Více informací o projektu lze nalézt na internetových stránkách <http://www.rozumetmediim.cz>.

Důležitou podporu pro mediální výchovu představuje metodický portál Výzkumného ústavu pedagogického v Praze, na jehož internetových stránkách je možno nalézt několik článků, které poskytují základní informace o mediální problematice.

¹⁴ Dostupné z: <http://nidv.cz/cs/programova-nabidka/programova-nabidka.ep/?action=list&position=8>

¹⁵ Dostupné z: <http://nidv.cz/cs/programova-nabidka/programova-nabidka.ep/?action=list&position=8>

3 Mediální výchova na ZŠ v současných podmínkách

Tato kapitola pojednává o výsledcích výzkumu, jehož cílem bylo zjistit celkové povědomí a postoje učitelů 2. stupňů základních škol k problematice mediálního vzdělávání a využívání televize a videa jako pomůcky pro podporu výuky.

3.1 Výzkumný problém

- 1) Učitelé považují za důležité vzdělávat žáky v oblasti mediální výchovy. K tomu je však potřeba, aby i samotní učitelé byli mediálně gramotní. Zde však předpokládám, že ani značná část učitelů neabsolvovala zatím žádný kurz Mediální výchovy a tudíž, že ani učitelé nebudou mediálně vzdělaní v takové míře, aby mohli sami žáky mediálně vzdělávat.
- 2) V dnešní době je většina škol dostatečně technicky vybavena, avšak ne všichni učitelé využívají této techniky.
- 3) Nabídka televizních pořadů není pro doplnění výuky dostatečná a k některým předmětům neexistují žádné televizní pořady.
- 4) Pouze malé množství učitelů pořizuje videozáznamy televizních pořadů, které následně využívají při výuce.
- 5) Učitelé sami nenakupují videomateriály.
- 6) Učitelé doporučují žákům televizní pořady, které by měli sledovat a následně je probírají ve výuce.

3.2 Hypotézy

- 1) Technické vybavení škol je pro výuku mediální výchovy postačující.
- 2) Nabídka televizních pořadů není pro realizaci mediální výchovy ve výuce dostatečná a k některým předmětům neexistují žádné televizní pořady.
- 3) Nabídka videomateriálů je pro realizaci mediální výchovy ve výuce dostatečná.
- 4) Učitelé využívají televizi a video ve výuce alespoň jednou za měsíc.
- 5) Většina učitelů doporučuje svým žákům pořady, které by měli sledovat a následně je probírá ve výuce.
- 6) Pouze malá část učitelů absolvovalo kurz týkající se mediální výchovy.

3.3 Charakteristika metody výzkumu a souboru respondentů

Výzkum byl proveden pomocí dotazníkové metody. Dotazník byl zpracován tak, aby vyhovoval zásadám pedagogického výzkumu. Obsahuje soubor připravených a jasně formulovaných otázek. Jsou v něm kladeny otázky uzavřené, s předem daným výběrem možných odpovědí, i otázky otevřené, kde se jednotliví respondenti mohou více vyjádřit ke sledované problematice.

Celý dotazník je logicky rozdělen do pěti částí:

1) Mediální výchova

V této části je zjišťován vztah učitelů k mediální výchově a způsobu zařazení mediální výchovy do školních vzdělávacích programů. Pozornost je také věnována zájmu učitelů o kurzy týkající se oblasti mediální výchovy.

2) Technické vybavení

Cílem je zjistit, zda jsou základní školy dostatečně vybaveny pro realizaci mediální výchovy, a jaké přístroje mají školy k dispozici. V této části je též zjišťována frekvence využívání televize a videa ve výuce.

3) Televizní pořady

Tato část se zabývá nabídkou a možnostmi využití televizních pořadů ve výuce jednotlivých předmětů.

4) Video

Zde je zkoumána nabídka a možnosti zařazení videomateriálů do výuky jednotlivých předmětů. Rovněž je zde zjišťováno, zda a jakým způsobem sami učitelé získávají videomateriály vhodné pro výuku.

5) Žáci

Cílem bylo zjistit, zda učitelé doporučují žákům televizní pořady, které by měli sledovat, a zda s nimi následně ve výuce pracují.

Obsah dotazníku je uveden v příloze.

Takto připravený dotazník byl předán učitelům 2. stupně základních škol v Trutnově a Hradci Králové.

Následující tabulka udává obecné informace o počtu dotazovaných učitelů, délky jejich praxe a aprobaci.

Charakteristika respondentů									
otázka		1) ZŠ Habrmanova	2) ZŠ Jih	3) ZŠ Jiráskovo náměstí	4) ZŠ Komenského	5) ZŠ kpt. Jaroše	6) ZŠ V Domcích	Celkový součet	
město		Hradec Králové			Trutnov				
dotazníků k vyplnění	počet	5	15	15	15	15	5	70	
odevzdaných dotazníků	počet	4	15	11	14	12	1	57	
délka praxe	roky	1, 12, 20, 20	3, 3, 4, 7, 7, 9, 10, 16, 16, 17, 17, 20, 22, 31, 35	2, 5, 15, 16, 20, 20, 22, 22, 24, 26, 28	5, 6, 8, 9, 13, 15, 18, 18, 19, 20, 20, 20, 25, 33	5, 10, 10, 13, 14, 15, 15, 15, 18, 18, 29, 39	14	průměrná délka praxe 16 let	
aprobace	předměty	Čj, Ov, Hv, Př, AJ, Vv	Čj, Dě, Ma, Tv, Hv, Př, Ze, Aj, Bi, Che, Ov	Čj, Nj, Ov, Aj, Hv, Fy, Che, Dě	ICT, Tv, Čj, Aj, Hv, Rv, Př, Che, Ma	Aj, Př, ICT, Tv, OV, Čj, Dě, Aj, Ma, Fy, Che, Ze, Hv	Čj, Ov		

Do šesti různých základních škol bylo rozdáno celkem 70 dotazníků, z nichž 57 se vrátilo kompletně vyplněných, proto byly všechny zpracovány do podoby tabulek, které jsou uvedeny v následující podkapitole.

Z výše uvedené tabulky je možno vyčíst, že jsou zde zastoupeny všechny předměty, kterých se mediální výchova týká. Průměrná délka praxe učitelů je 16 let.

3.4 Výsledky výzkumu

Tab. A) Mediální výchova										
č.ot.	otázka	odpověď	1) ZŠ Habrmanova	2) ZŠ Jih	3) ZŠ Jiráskovo náměstí	4) ZŠ Komenského	5) ZŠ kpt. Jaroše	6) ZŠ V Domcích	celkem	% z celku
1	Je podle Vás důležité zařadit mediální výchovu do výuky na základních školách?	vůbec NE	0	0	0	0	0	0	0	0%
		spíše NE	0	0	0	0	0	0	0	0%
		nevím	0	0	1	3	2	0	6	10%
		spíše ANO	3	6	9	5	5	0	28	49%
		určitě ANO	1	9	1	6	5	1	23	41%
	Pokud ano, proč?	1) vztah mezi výukou a životem, rozvoj kritického myšlení, orientace ve světě médií 2) velký vliv médií, pomoc s výběrem vhodných pořadů, zdroj informací, rozvoj mediální gramotnosti, nový systém výuky, zdroj nových poznatků a zkušeností 3) každodenní vliv médií na život žáků 4) nové informace, poznání nových médií, zpestření výuky, nové možnosti výuky, rozšíření znalostí 5) obměna metod, jiný náhled na téma, změna ve vyučování 6) schopnost vyhledat a zpracovat data, využití moderní techniky ve výuce, zdroj poznatků, ochrana dětí před negativním vlivem médií								
2	Jakým způsobem je zařazena mediální výchova ve vašem školním vzdělávacím programu?	samostatný předmět	0	7	0	0	8	0	15	18%
		součást předmětů	4	7	11	10	8	1	41	51%
		projektová výuka	1	4	6	7	5	0	23	28%
		jinak	0	2	0	0	0	0	2	3%
	Pokud je zařazena jinak, napište jak?	2) kroužek, volitelný předmět								
3	Absolvovali jste kurz týkající se mediální výchovy pro učitele?	Ano	0	3	0	1	5	0	9	15%
		Ne, neměl(a) jsem možnost	2	6	4	11	6	0	29	51%
		Ne, nechtěl(a) jsem	0	4	0	0	1	1	6	11%
		Ne, o žádném nevím	2	2	7	2	0	0	13	23%
	Pokud ano, uveďte jaký?	2) Komunikace s médii (p.Feřtek), Kurz výuky cizích jazyků 4) Přednáška koordinátorky ŠVP 5) Mediální výchova a ICT, Kurz základní gramotnosti pedagogického pracovníka, Práce s interaktivní tabulí, Seminář mediální výchovy								
4	Myslíte si, že je potřeba absolvovat takový kurz?	Ano	2	6	2	8	10	0	28	49%
		Ne	2	9	9	6	2	1	29	51%
	Proč?	1) vědomí o obsahu mediální výchovy, nové informace 2) nové možnosti výuky, nové poznatky 3) nové informace jak učit mediální výchovu 4) zkvalitnění výuky, nové poznatky, pro praxi udržet krok s novými médii 5) nové poznatky jak pracovat s médii, nové nápady a materiály								

Výsledky výzkumu obsažené v tabulce A) *Mediální výchova* ukazují:

- 1) 10% učitelů neví, zda je důležité zařadit mediální výchovu do výuky na školách. 90% učitelů toto považuje za důležité.

Hlavní důvody pro zařazení mediální výchovy do výuky spatřují učitelé ve zlepšení orientace ve světě médií, v pomoci s výběrem vhodných pořadů, zlepšení mediální gramotnosti, získávání informací, nových poznatků a zkušeností, ochraně dětí před negativním vlivem médií. Další spatřují přínos ve využívání moderní techniky při výuce a celkovém zpestření výuky.

- 2) Mediální výchova je nejčastěji (51%) zařazena do výuky jako součást jednotlivých předmětů. Ve 28% případů je zařazena jako projektová výuka, v 18% je mediální výchova samostatným předmětem a ve 3% je zařazena jako kroužek nebo volitelný předmět.

- 3) Pouze 15% učitelů absolvovalo kurz týkající se mediální výchovy. Jednalo se o tyto kurzy: Komunikace s médii (p.Feřtek), Kurz výuky cizích jazyků, Přednáška koordinátorky ŠVP, Mediální výchova a ICT, Kurz základní gramotnost pedagogického pracovníka a Seminář mediální výchovy

- 4) Pro potřebu absolvovat kurz týkající se mediální výchovy se vyjadřuje polovina učitelů, druhá polovina je proti. Přínos kurzu učitelé vidí v získání nových informací o obsahu a možnostech výuky mediální výchovy a v získání nových poznatků, nápadů a materiálů jak pracovat s médii.

Tab. B) Technické vybavení			1) ZŠ Habrmanova	2) ZŠ Jih	3) ZŠ Jiráskovo náměstí	4) ZŠ Komenského	5) ZŠ kpt. Jaroše	6) ZŠ V Domcích	celkem	% z celku
č.ot.	otázka	odpověď								
1	Myslíte si, že je vaše škola dostatečně technicky vybavena pro realizaci mediální výchovy?	Ano	4	15	11	7	10	1	48	84%
		Ne	0	0	0	7	2	0	9	16%
	Pokud ne, co chybí?	4) nedostatečný počet přístrojů, fotoaparát 5) více interaktivních tabulí, sluchátka, mikrofony								
2	Je následující vybavení na vaší škole?	televize	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	6	100%
		video	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	6	100%
		CD přehrávač	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	6	100%
		DVD	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	6	100%
		počítač	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	6	100%
		smartboard	Ano	Ano	Ano	Ne	Ano	Ano	5	83%
		radiomagnetofon	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	6	100%
		dataprojektor	Ne	Ano	Ano	Ne	Ano	Ne	3	50%
3	Jak často využíváte ve výuce tyto mediální nástroje?	přímé televizní vysílání	min. 1/týden	0	0	0	0	0	0	0%
			alespoň 1/měsíc	0	3	0	0	0	3	5%
			méně než 1/měsíc	0	0	2	0	0	2	4%
			(téměř) nikdy	4	12	8	14	12	50	91%
		zakoupené videokazety	min. 1/týden	0	2	0	1	1	4	7%
			alespoň 1/měsíc	3	9	6	0	6	25	44%
			méně než 1/měsíc	0	3	5	9	5	22	39%
			(téměř) nikdy	1	1	0	4	0	6	10%
		videokazety s nahrávkami z televize	min. 1/týden	0	3	0	0	0	3	5%
			alespoň 1/měsíc	2	7	5	2	2	19	35%
			méně než 1/měsíc	1	4	5	7	5	22	40%
			(téměř) nikdy	1	1	1	5	3	11	20%

Výsledky výzkumu obsažené v tabulce B) *Technické vybavení* ukazují:

- 1) 84% učitelů si myslí, že je jejich škola dostatečně vybavena pro realizaci mediální výchovy ve výuce. Zbylých 16% shledává problém v nedostatečném počtu přístrojů. Někteří učitelé postrádají více interaktivních tabulí, sluchátka, mikrofony a fotoaparáty.
- 2) Televize, video, CD přehrávač, DVD, počítač, radiomagnetofon a smartboard je ve většině případů součástí vybavení všech dotazovaných škol.
- 3) Přímé televizní vysílání v 91% případů není využíváno. Učitelé spíše využívají zakoupené videokazety, se kterými pracují ve výuce alespoň jednou za měsíc ve 44% a několikrát do roka v 39% případů. Videozáznamy televizních pořadů jsou využívány alespoň jednou za měsíc ve 35% a několikrát do roka ve 40% případů.

Tab. C) Televizní pořady			1) ZŠ Habrmanova	2) ZŠ Jih	3) ZŠ Jiráskovo náměstí	4) ZŠ Komenského	5) ZŠ kpt. Jaroše	6) ZŠ V Domcích	celkem	% z celku
č.ot.	otázka	odpověď								
1	Pokud využíváte televizní pořady, uveďte jejich názvy:	1) výtvarné a literární dokumenty 2) Chvilky z přírody, Nedej se, Srdce Evropy, Byl jednou jeden život, Věda je zábava, Planeta Země, Hrůzostrašný dějepis, Objektiv, Počasí, Angličtina pro nejmenší, Videoatlas naší přírody, TVŠ, jazykové kurzy, dokumenty BBC 3) Planeta Země, Objektiv, TVŠ, Víkend, Zázračná planeta, pořady BBC, historické dokumenty 4) Zázračná planeta, Ekologie, O přírodě, přírodovědné dokumenty 5) Extra English, Angličtina s Maháradžou, Hrůzostrašný dějepis, muzikály, Etiketa, adaptace literárních děl 6) dokumenty BBC, adaptace literárních děl								
2	Je nabídka televizních pořadů pro váš předmět dostatečná?	žádná	0	0	0	4	0	0	4	7%
		nedostatečná	2	9	6	5	6	0	28	49%
		Ucházející	0	2	2	3	6	0	13	23%
		Dostatečná	2	3	3	2	0	1	11	19%
		Výborná	0	1	0	0	0	0	1	2%

Výsledky výzkumu obsažené v tabulce C) *Televizní pořady* ukazují:

- 1) Učitelé, kteří využívají televizní pořady ve výuce uvedli jejich názvy. Výčet těchto pořadů je uveden v tabulce. (viz C1) Pro zjednodušení a lepší přehlednost byly názvy jednotlivých pořadů seskupeny v rámci odpovědí učitelů z jednotlivých škol. Výše uvedené pořady však mohou být využívány pouze několika učiteli v konkrétní škole.
- 2) 49% respondentů vidí nabídku televizních pořadů jako nedostatečnou a 7% dokonce nenalezla žádný televizní pořad, který by byl vhodný pro zařazení do výuky daného předmětu. 23% dotazovaných vidí nabídku televizních pořadů jako ucházející, 19% jako dostatečnou a pouze 2% jako výbornou.

Tab. D) Video										
č.ot.	otázka	odpověď	1) ZŠ Habrmanova	2) ZŠ Jih	3) ZŠ Jiráskovo náměstí	4) ZŠ Komenského	5) ZŠ kpt. Jaroše	6) ZŠ V Domcích	celkem	% z celku
1	Podporuje vás škola v nákupu videomateriálu?	Ano	4	15	11	10	12	1	53	93%
		Ne	0	0	0	4	0	0	4	7%
	Pokud ano, jak?	1) - 6) finanční podpora								
2	Existuje videomateriál vhodný pro vaši výuku, který nyní využíváte?	Ano	3	13	5	5	9	1	36	63%
		Ne	1	2	6	9	3	0	21	37%
	Pokud ano, jaký?	1) Jára Cimrman, muzikály, Vesmír, Člověk 2) Praha, Člověk, Vesmír, Hudební nástroje, Sexuální výchova, A.Dvořák, B.Smetana, Window on Britain, Angličtina pro nejmenší, Zelený balíček, Chemie názorně, Oxford English Video, Eurotalk, Rozmanitost hmyzu, Rozmnožování hmyzu, Přírodovědné zajímavosti okresu HK, Elektronická učence přírodopisu 3) BESIP, Člověk v tísni, Chemické pokusy 4) Windows on Britain 5) This is Britain, Window on Britain, Extra English, Toulky naší minulostí, Státy světa, Svět, Hlavní města, Fyzikální pokusy Fyzika názorně, dokument o Trutnově, muzikály 6) Drogy, Sexuální výchova								
3	Pořizujete videozáznamy vhodné pro výuku svými vlastními prostředky?	Ano	3	12	6	8	8	1	38	67%
		Ne	1	3	5	6	4	0	19	33%
4	Kde pořizujete videozáznamy, které později využíváte ve výuce?	ve škole	0	1	3	0	5	0	9	17%
		doma	3	11	11	8	5	2	40	77%
		jinde	1	1	0	0	1	0	3	6%
5	Kupujete sami hotové videomateriály vhodné pro výuku?	Ano	3	7	7	3	8	1	29	51%
		Ne	1	8	4	11	4	0	28	49%
6	Setkáváte se s nějakými problémy při pořizování videomateriálů pro vaši výuku?	Ano	0	3	3	0	5	0	11	19%
		Ne	4	12	8	14	7	1	46	81%
	Pokud ano, uveďte s jakými?	2) nedostatečná nabídka titulů, neznalost firem kde materiály sehnat 3) finance 5) finance								
7	Použití videozáznamů a televize je ve vámi vyučovaném předmětu:	zbytečné	0	0	0	0	0	0	0	0%
		není nutné	0	2	1	4	1	0	8	14%
		nevím	0	0	0	1	0	0	1	2%
		přínosné	4	10	7	8	10	1	40	70%
		potřebné	0	3	3	1	1	0	8	14%

Výsledky výzkumu obsažené v tabulce D) *Video* ukazují:

- 1) Školy v 93% finančně podporují učitele v nakupování videomateriálů.
- 2) 63% učitelů zná videomateriály vhodné pro jejich výuku. Názvy těchto videomateriálů je možno vidět ve výše uvedené tabulce. (viz D2)
37% dotazovaných učitelů neví o existenci videomateriálů vhodných pro jejich výuku.
- 3) 67% učitelů pořizuje videozáznamy televizních pořadů pro výuku svých pořadů vlastními prostředky.
- 4) 77% dotazovaných pořizuje videozáznamy doma, 17% ve škole a ostatní jinde nebo tyto videozáznamy nepořizují vůbec.
- 5) Polovina respondentů kupuje sama hotové materiály pro výuku jednotlivých předmětů, druhá polovina nikoli.
- 6) 81% učitelů se nesetkává s žádnými problémy při pořizování nových videomateriálů. 19% dotazovaných vidí největší problém v nedostatku financí a v omezené nabídce a dostupnosti titulů.
- 7) 70% učitelů považuje za přínosné využívat televizi a video ve své výuce, 14% shledává toto využití jako potřebné. Naopak pro 14% učitelů není nutné využívat televizi a video ve jejich výuce vůbec.

Tab. E) Žáci										
č.ot.	otázka	odpověď	1) ZŠ Habrmanova	2) ZŠ Jih	3) ZŠ Jiráskovo náměstí	4) ZŠ Komenského	5) ZŠ kpt. Jaroše	6) ZŠ V Domcích	celkem	% z celku
1	Doporučujete žákům nějaké pořady v televizi, na které by se měli dívat?	Ano	3	11	9	10	8	1	42	74%
		Ne	1	4	2	4	4	0	15	26%
	Pokud ano, které pořady to byly za poslední měsíc?	1) životopisné filmy o hudebních skladatelích, Věda je zábava, přírodovědné dokumenty, O přírodě, Angličtina pro nejmenší, Hrůzostrašný dějepis 2) Videoatlas naší přírody, Televizní noviny, Sopečná činnost na Zemi, Velitelé 2.světové války, F.L.Věk, Věda je zábava, Pražské věže, Hrůzostrašný dějepis, TVŠ, Komunikace je hra, Angličtina pro nejmenší, That's me, Živé srdce Evropy, přírodovědné dokumenty 3) Vývoj života, BBC, Lidské tělo, Šikulové, přírodovědné dokumenty, adaptace literárních děl, publicistické pořady, Zázračná planeta, Živá planeta 4) přírodovědné dokumenty, hudební pořady, Planeta Země, Zázračná planeta, Minuty z přírody, počasí na CNN, BBC pořady 5) historické filmy o dějinách VB a USA, Planeta Země, filmy v původním znění s titulky, Objektív, hudební soutěže, jednání poslanecké sněmovny, Víkend 6) Televizní noviny, adaptace literárních děl								
2	Pracujete poté v hodině s tím, co žáci viděli v televizi?	Ano	3	12	8	6	7	1	37	65%
		Ne	1	3	3	8	5	0	20	35%
	Pokud ano, jaké vyučovací metody používáte?	1) beseda, diskuze, vyprávění, referát 2) referát, diskuze, vyprávění, kvíz, piškvorky, rozhovor, pracovní listy, dotazník, tets, skupinová práce, koláž, aktuality, prezentace 3) rozhovor, vypravování, aktuality, rozbor filmů, diskuze 4) rozhovor, vypravování, aktuality, referát 5) brainstorming, diskuze, referát, prezentace 6) referát, rozhovor, diskuze								

Výsledky výzkumu obsažené v tabulce E) Žáci ukazují:

- 1) 74% učitelů doporučuje žákům televizní pořady ke shlédnutí. Názvy těchto pořadů jsou uvedeny výše v tabulce. (viz E1)
- 2) Pouze 65% učitelů ve výuce pracuje s tím, co žáci v televizi viděli, což je 88% učitelů z těch, kteří pořad doporučili. (viz E1, E2)

3.5 Vyhodnocení hypotéz

- 1) **Technické vybavení škol je pro výuku mediální výchovy postačující.**
Hypotéza se potvrdila. Respondenti v 84% uvádějí, že školy mají uspokojivé technické vybavení pro realizaci mediální výchovy.
- 2) **Nabídka televizních pořadů není pro realizaci mediální výchovy ve výuce dostatečná a k některým předmětům neexistují žádné televizní pořady.**
Hypotéza se potvrdila. Existuje jen malé množství televizních pořadů, které lze zařadit do výuky. K některým předmětům neexistují žádné vhodné televizní pořady. Také většina učitelů jsou toho názoru, že televizní nabídka vzdělávacích televizních pořadů je nedostatečná.
- 3) **Nabídka videomateriálů je pro realizaci mediální výchovy ve výuce dostatečná.**
Hypotéza se nepotvrdila. Dle výzkumu se ukázalo, že 37% učitelů neví o existenci videomateriálů vhodných pro jejich výuku.
- 4) **Učitelé využívají televizi a video ve výuce alespoň jednou za měsíc.**
Hypotéza se potvrdila. Výzkum prokázal, že televize i video je opravdu využíváno alespoň jednou za měsíc. Avšak nejedná se o přímé televizní vysílání, ale o videozáznamy televizních pořadů a již připravené videomateriály.
- 5) **Většina učitelů doporučuje svým žákům pořady, které by měli sledovat a následně je probírá ve výuce.**
Hypotéza se potvrdila. Tři čtvrtiny učitelů žákům doporučuje vhodné televizní pořady ke shlédnutí a následně s nimi pracuje ve výuce.
- 6) **Pouze malá část učitelů absolvovalo kurz týkající se mediální výchovy.**
Hypotéza se potvrdila. Výzkum prokázal, že pouze 15% učitelů absolvovalo podobný kurz, přičemž polovina dotazovaných si myslí, že není potřeba takový kurz absolvovat.

4 Využití televize a videa ve výuce

4.1 Televizní pořady vhodné pro výuku

V této kapitole je uvedeno několik pořadů, které jsou vhodné pro zařazení do výuky jednotlivých předmětů na 2. stupni ZŠ. V dnešní době máme k dispozici dva programy státní televize a dva programy televize komerční. Avšak existuje i velké množství programů na televizi satelitní a kabelové. Komerční televize je zaměřena spíše na reklamu a zábavu, kdežto televize veřejnoprávní se spíše snaží plnit funkci informační a vzdělávací. Zatímco programy Nova a Prima nabízejí spíše seriály a filmy, Česká televize poskytuje mnohem více pořadů a dokumentů, které jsou vhodné pro doplnění výuky. Na programech ČT1 a ČT2 máme šanci shlédnout dokumentární filmy, vzdělávací pořady, pořady pro výuku cizích jazyků a další pořady týkající se vědy, kultury či historie.

Avšak pořadů, které by pomáhali výuce, rozvoji tvořivosti a rozvoji kooperace a komunikace, je stále nedostatek a pro některé předměty neexistují vhodné pořady vůbec.

V období čtyřech měsíců byl sledován program televizních stanic, ze kterých bylo vybráno několik vzdělávacích pořadů. Podle očekávání, všechny tyto pořady bylo možno shlédnout pouze na programech České televize, nikoli na stanicích TV Nova či Prima.

Vybrané pořady jsou rozděleny do kapitol podle možného začlenění do výuky jednotlivých předmětů. Pořady jsou vhodné pro doplnění výuky jednotlivých předmětů podle různých témat pořadů.

4.1.1 Televizní pořady vhodné do výuky Anglického jazyka

Nejznámější a nejčastěji opakovaný televizní pořad, který je vhodný pro doplnění výuky anglického jazyka má název **Angličtina pro nejmenší**. V tomto pořadu se žáci učí angličtinu společně s papouškem a několika dalšími animovanými postavkami.

Tento pořad je vhodný nejen pro děti, ale i pro dospělé. Naučí se zde základy anglické jazyka. Součástí každého dílu je kreslený seriál z produkce BBC English „Muzzy in Gondoland”. V pohádkové zemi se mohou děti setkat nejen s postavou Velkého Muzzyho, ale i s králem, královnou, princeznou, zahradníkem a dalšími hrdiny.

Pro úplné začátečníky je tento pořad poněkud obtížný, neboť zde není český překlad. Proto se v tomto pořadu objevují prostředníci, kteří celým pořadem provází. Jsou to Derek (anglický herec Hugh Kernode) a jeho papoušek Ringo. Derek odlétá do Gondolandu a papoušek, který mluví jen česky stejně jako děti, se musí začít učit anglicky, aby „Gondolanským” rozuměl.

Doba trvání: 11 minut

Rok výroby: 1990

Další pořad, který se věnuje výuce anglického jazyka, má název **Angličtina s maháradžou**.

Tento kurz angličtiny je určen celým rodinám. Hlavním průvodcem pořadu je maháradža, který přiletěl do České republiky na svém létajícím koberci. Postava maháradži je typická svým turbanem a uhrančivými očmi pod temným obočím. Představitelem tohoto moudrého velkého krále je Milan Sikora.

Maháradža se ocitá na mnoha různých místech, kde řeší zajímavé situace. Maháradža navštíví květinářství, kavárny, a také se setkává se svými přáteli v parku.

Tento pořad začal tím, že Maháradža přijel do Prahy, chodil mezi lidmi a prohlížel si vše, co kolem sebe viděl. Maháradža se snažil porozumět lidem, ale protože se mu to nedařilo, rozhodl se naučit české lidi anglický jazyk. A tak vždy když někde přišel, vymyslel nějakou situaci, kde se dá využít anglický jazyk. Pořad je shrnut do krátkých pětiminutových lekcí. Na internetových stránkách České televize lze nalézt téma každé lekce. Žáci tedy mají možnost naučit se předem nová slovíčka či fráze.

Doba trvání: 5 minut

Rok výroby: 2007

Adult English Zone. Tento pořad, ačkoli je nazván jako angličtina pro dospělé, lze také velmi dobře využít ve výuce anglického jazyka. Dozvídáme se mnoho zajímavostí ze světa, které jsou k mluvenému slovu doprovázeny českými titulky. V pravidelných rubrikách se dozvídáme různé zajímavé informace a fakta o cizích zemích (Philadelphie, Egypt, Austrálie). Dále můžeme shlédnout autentická řešení reálných situací, která jsou běžná pro život každého z nás (žádost o práci, vyřizování záležitostí na úřadech nebo také práce učitele ve třídě)

Doba trvání: 24 minut

Rok výroby: 2000

4.1.2 Televizní pořady vhodné do výuky Zeměpisu

Televizní pořad, který lze použít pro doplnění výuky zeměpisu má název **Zeměpis světa**. Tento pořad nám poskytne základní informace o různých geografických a přírodních zajímavostech světa. Nalezneme v něm spoustu zajímavých informací i o takových částech světa, kam bychom se jen těžko jinak podívali.

Doba trvání: 14 minut

Rok výroby: 2005

Další pořad má název **Planeta země**. Tento zajímavý cyklus pochází z produkce BBC. Obsahuje 11 dílů, které se zaměřují na různá témata. V současné době je na Zemi asi šest a půl miliardy lidí, a i přesto existují místa, kam se lidé dostanou jen zřídka. Průvodcem celého cyklu je David Attenborough, který nás provede přírodou a ukáže nám takové záběry, které dosud ještě nikdo nenatočil.

Doba trvání: 49 minut

Rok výroby: 2006

Duchovní kuchyně. Tento televizní pořad je vhodný pro doplnění výuky zeměpisu. Pojednává o různých náboženstvích a s tím souvisejících rozdílech v životních stylech lidí. Ke každému životnímu stylu patří i odlišná strava. V několika dílech tohoto televizního pořadu zjistíme zajímavosti, které se týkají přípravy různých pokrmů v různých kulturách a náboženstvích. Dozvíme se o zvyklostech a tradicích odlišných zemí. Máme možnost nahlédnout do Buddhismu, Hinduismu, Taoismu, Islámu, Katolictví, Pravoslaví, Judaismu a mnoho dalších neméně zajímavých kultur a náboženství.

Doba trvání: 25 minut

Rok výroby: 2007

4.1.3 Televizní pořady vhodné do výuky Přírodopisu

Televizní pořad, který je zajímavým doplněním hodin přírodopisu, má název **Tajemství divočiny**. Jedná se o třináctidílný japonský dokumentární cyklus, který představuje různá tajemství přírody, věnuje se především několika druhům zvířat.

Doba trvání: 26 minut

Rok výroby: 2005

4.1.4 Televizní pořady vhodné do výuky Českého jazyka

O češtině je zábavný vzdělávací cyklus České televize, který pojednává o zajímavostech češtiny. Pořadem provází moderátor Aleš Cibulka. V několika dílech televizního pořadu se dozvíme informace o různých jevech, které se týkají Českého jazyka. Máme možnost naučit se či si zopakovat pravidla psaní velkých písmen, titulů, vyjmenovaných slov, zkratek, interpunkce či stavby souvětí. V některých dílech se dozvíme něco o tom, jak se vyvíjela řeč bavičů, něco o mluvě mladých či o pijácké slovní zásobě.

Doba trvání: 14 minut

Rok výroby: 2007

Divadlo žije! České scény. Díky tomuto pořadu mají jak žáci, tak i učitelé možnost, sledovat aktuální nabídky divadelních představení, kterých se mohou zúčastnit.

Doba trvání : 26 minut

Rok výroby: 2008

Knižní svět. Pořad informuje o knihách, které právě vycházejí na pultech knihkupectví. Pořad je vhodný pro všechny ročníky 2. stupně ZŠ, neboť informuje o různých titulech nových knih, které jsou určené pro různé věkové kategorie.

Doba trvání: 26 minut

Rok výroby: 2008

4.1.5 Televizní pořady vhodné do výuky Dějepisu

Záhady Toma Wizarďa. Jedná se o cyklus České televize, který je určen pro děti a mládež. Tímto zábavným cyklem provází moderátor Honza Vrabec a snaží se nám ukázat, že výpravy do minulosti nemusí být nuda a že mohou být i plná dobrodružství. Cestou odkrývá postupně řadu překvapivých a tajemných věcí, z nichž mu občas běhá mráz po zádech, a jeho výprava se mění v pořádné dobrodružství. Honza Vrabec se snaží rozluštit dějepisné záhady a podivuhodné příběhy z minulosti. Prozradí nám zajímavosti týkající se pálení čarodějnic, pokladu starých mincí, tajemství jihočeského rybníka Svět, Bílé paní na různých českých zámcích, prvním českém letadlu a mnoha dalším zajímavostech.

Doba trvání: 12 minut

Rok výroby: 2008

Dalším zajímavým pořadem, který lze v televizi shlédnout a dále využít ve výuce je pořad s názvem **Hrůzostrašný dějepis**. Jedná se o animovaný seriál, který byl natočen podle předlohy knihy britského spisovatele Terry Dearyho. Terry Dary je známý svým děsivým pohledem na různé události, které se v minulosti odehrály. Tento 26dílný animovaný seriál pojednává o netradičních výletech v čase. Jedná se o velmi zajímavé a

vhodné zpestření výuky hodin dějepisu. Dozvíme se fakta ze života Řeků, Římanů, Aztéků, Tudorovců a o mnoha dalších zajímavých osobnostech a událostech z naší historie.

Doba trvání: 24 minut

Rok výroby: 2007

4.1.6 Televizní pořady vhodné do výuky Fyziky a Chemie

Věda je zábava I, II. Tento australský cyklus zábavných pořadů přináší mnohé zajímavé pokusy jak z fyziky, tak z chemie. Žáci mohou získat nové poznatky a zkušenosti, které v učebnicích fyziky a chemie jen těžko naleznou. V pořadu je mnoho zajímavých až překvapujících pokusů, které provádějí sami žáci.

Žáci se tedy mohou dozvědět, a samozřejmě i později vyzkoušet, jako vyrobit sodovkou fontánu, jak a čím nahradit lepidlo, jak vyrobit cihly z bláta, jak a čím vyčistit stříbro, jak sestavit solární sušičku, jak sestavit nouzovou cyklistickou pumpičku. Také se mohou dozvědět zajímavosti jako například kolik vzduchu obsahuje sněhová koule, proč se kůže na prstech ve vodě po nějaké době sevrkává, jak se šíří zvuk a mnoho dalších.

Doba trvání: 25 minut

Rok výroby: 2005

4.1.7 Televizní pořady vhodné do výuky Občanské výchovy

Nejprve bych se zmínila o pořadu **ABCD ekologie aneb Životabudič**. V každém díle Petr Vacek a Miroslav Vladyka radí, jak se opravdu každý z nás může zapojit k ochraně přírody.

Tento televizní cyklus je určen pro běžného diváka, který zrovna nesleduje ekologické pořady a je spíše ekologickým ignorantem. Hlavním cílem tohoto pořadu je snaha naznačit člověku, jak se může chovat šetrněji k životnímu prostředí.

Autoři pořadu samozřejmě nepočítají s tím, že ze dne na den se vzdáme všech technických prostředků a vyměníme je za prostředky ekologičtější, jako například auto za kolo či pračku za valchu.

Autorům pořadu jde především o uskutečnění reálných možností. Životabudič je pořad, který se snaží upozornit na největší prohřešky proti životnímu prostředí. a také se pokouší nabídnout pomoc, různé rady a recepty, jak se chovat šetrněji k přírodě.

V každém díle pořadu se představuje dvojice dvojice - Miroslav Vladyka, který se pokouší chovat ekologicky a Petr Vacek, který je známý jako ekolog a příznivce ochránců přírody. Zaměřují se na běžné chování člověka v denních situacích. Žáci se mohou dozvědět jak uspořít energii, vodu, jak nakládat s odpadními vodami a komunálním odpadem, a také získají praktické informace o ochraně ovzduší.

Doba trvání: 4 minuty

Rok výroby: 2001

Další pořad, který je zaměřený na ekologii, má název **Kam s ním**. Jedná se o devítidílný populárně naučný seriál. Pořadem provází moderátorka Martina Vrbová. Tento pořad věnuje pozornost nejen třídění odpadů a recyklaci jednotlivých materiálů, ale také problematice využití odpadů. Žáci získají informace o sběru a třídění komunálního odpadu - o tom jak se třídí a dále zpracovává sklo, plasty, papír a jiné materiály. Dozvědí se co dělat s nebezpečným odpadem a jaké je využití sběrných dvorů.

Pořad byl vyroben ve spolupráci s Autorizovanou obalovou společností EKO-KOM. Ta se v rámci zajištění sběru a využití obalových odpadů věnuje také propagaci třídění odpadů v České republice.

Doba trvání: 14 minut

Rok výroby: 2005

Další vzdělávací pořad, který vysílá Česká televize, nese název **Evropa dnes**. Tento pořad je převzatý cyklus pořadů WDR, který si všímá současných problémů v Evropě. Dozvíme se například jak se Evropská unie snaží šetrně přistupovat k životnímu

prostředí, či jak a jakými prostředky přispívá k ochraně svých občanů (například pokud jde o přírodní katastrofy nebo o havárii chemických továren).

Doba trvání: 24 minut

Rok výroby: 2008

Dětská záchranka v akci. Jedná se o cyklus první pomoci pro děti. Bohužel i děti se dostávají do různých situací, které nejsou zrovna bezpečné či jsou svědky různých nehod. Ať už se tedy jedná o zlomení končetiny, autonehodu, astmatický záchvat či různá zranění při pádu, tento pořad dává dětem důležité rady a informace, jak se v dané kritické situaci mají zachovat. Na konci každého pořadu, lékař Ondřej Franěk zhodnotí, jak si žáci při výkonu první pomoci vedli. Řekne, co se jim podařilo, co je třeba zlepšit a co naopak měli udělat jinak. Součástí pořadu jsou i animace, které ukazují, jak lidské tělo funguje a jak tedy správně dávat první pomoc. Průvodcem pořadu jsou tři žáci Maruška, Miki a Kuba.

Doba trvání: 13 minut

Rok výroby: 2007

Etiketa. Etiketa nabízí jednoduchou, přehlednou, poučnou, vtipnou, ale nezesměšňující formou základní orientaci při společenských událostech všech úrovní - od soukromé návštěvy přátel po večeři u hlavy státu – tedy od každodenních aktivit až po výjimečné události. Na všechny tyto události by měl být každý člověk připraven. Mnohem víc než dříve navštěvujeme restaurace, party, recepce, společenské večírky, prezentace různých firem, vernisáže, divadla, bály, koncerty, kina atd.

Tento pořad i radí jak vhodně vybírat oblečení pro různé příležitosti. Před přísnými normami pak dává přednost zdravému rozumu, klade důraz na ohleduplnost, takt a empatii. Rozumné délky jednotlivých dílů a zábavná forma dávají naději na udržení divákovy pozornosti a zapamatování si základních pravidel. Cyklem provází Ladislav Špaček.

Doba trvání: 8 minut

Rok výroby: 2004

Tykadlo. Tykadlo je dětský diskusní pořad. Každý díl je zaměřen na jiné téma. Moderátorkou pořadu je Zora Jandová. Zora Jandová, společně se štábem České televize, objíždí různé základní školy v České republice a zjišťuje názory žáků jak vidí svět kolem sebe. Jedná se tedy o pořad, ve kterém žáci sdělují svůj názor a pohled na dnešní svět. Pojednávají například o rasismu, volbě prezidenta, charitě, euthanasii a smrti, ekologických problémech dnešního světa, rozvodu, týrání a spousta dalších velmi zajímavých a aktuálních problémech.

Doba trvání: 14 minut

Rok výroby: 2008

Pomáhejme si. Hlavním cílem tohoto pořadu je integrace handicapovaných a zdravých dětí. Podporuje význam vzájemné pomoci především těch, kteří bojují s nějakým handicapem. Důležité je, aby tento pořad byl srozumitelný pro všechny a mohl poradit či dodat potřebné síly k řešení různých problémů. Moderátorem pořadu je Petr Vacek a Jaroslav Švagr, který celý pořad tlumočí do znakové řeči. Součástí pořady jsou i reportáže, které nám pomáhají lépe porozumět dané problematice.

Doba trvání: 14 minut

Rok výroby: 2008

Přidej se. Tento pořad se zabývá problematikou životního prostředí. Nabádá k ochraně přírody, prostředí a planety. Především zdůrazňuje, že každý z nás může pomoci a přispět k ochraně životního prostředí. V tomto pořadu se můžeme dozvědět informace a zajímavosti o amazonském pralese, o ohrožených druzích zvířat, o památkách UNESCO, o současných technologiích budování nízkoenergetických domů, o komunálním odpadu, ale i o mnohých dalších zajímavostech.

Doba trvání: 14 minut

Rok výroby: 2008

Zbytečné úrazy. Televizní pořad poskytuje velmi důležité rady, jak předejít různým zraněním. Věnuje se problému mladých řidičů a jejich častým autonehodám, které velmi často končí tragicky. Dále nebezpečí skateboardů a kolečkových bruslí -

především klade důraz na používání chráničů a helmy, které pomohou předejít vážnějším úrazům. Podobně jsou na tom i motocykly. Mladí lidé velmi často a zbytečně hazardují se svým životem. Také upozorňuje na nebezpečí elektrického proudu. Neboť každým rokem ztratí několik mladých lidí život právě zásahem elektrického proudu. Tento pořad tedy nabízí rady a návody, jak daným úrazům a nebezpečím předejít a nebo se jim raději úplně vyhnout.

Doba trvání: 16 minut

Rok výroby: 2008

Kosmopolis. Televizní pořad je zaměřen na multikulturní problematiku. Všímá si lidské odlišnosti a jedinečnosti. Můžeme shlédnout reportáže z různých multikulturních akcí. Tento pořad zachycuje život nejrozumnějších subkultur či portréty lidí žijících "jinak".

Doba trvání: 26 minut

Rok výroby: 2008

4.2 Využití videa ve výuce

Každá základní škola by měla být vybavena souborem výukových videokazet, které jsou vhodná pro doplnění výuky jednotlivých předmětů. Pokusila jsem se zjistit, jaká výuková videa jsou v současné době školám k dispozici a nabízím přehled alespoň několika titulů. Výuková videa jsem opět rozdělila podle možnosti zařazení do jednotlivých předmětů.

4.2.1 Výuková videa pro předmět *Občanská výchova*

Jedna z nabídek výukových videí na předmět je Zelený balíček (z anglického Green Pack). Jedná se o multimediální učební pomůcka, která se zabývá tématem životního prostředí. Zaměřuje se na ochranu životního prostředí. Součástí balíčku je příručka pro učitele s učebním plánem, pracovní listy pro žáky, videokazeta se vzdělávacími filmy, interaktivní CD-ROM s informacemi o různých složkách životního prostředí, hra a

další tištěné materiály. Balíček obsahuje 22 témat, která jsou dále rozděleny do pěti kapitol (Složky životního prostředí: vzduch, voda, půda a biodiverzita, Ohrožení životního prostředí: urbanizace, hluk, odpady a chemikálie, Lidské činnosti a jejich vliv: energie, doprava, průmysl, zemědělství, lesnictví a cestovní ruch, Globální témata: změny klimatu, ztenčování ozónové vrstvy, okyselování a problémy moří a oceánů, Hodnoty: etika a hodnoty vztahující se ke konzumnímu způsobu života, lidské zdraví a životní prostředí, lidská práva a odpovědnost vůči budoucnosti Země. Česká verze Zeleného balíčku byla uvedena v roce 2005 a vydává ji nezisková organizace Regionální environmentální centrum Česká republika.

Dále existují videa zabývající se ochranou člověka za mimořádných situací. Více informací o těchto výukových filmech je možné nalézt na internetových stránkách www.VyukoveFilmy.cz, kde je také možnost si je objednat.

Jedná se následující témata:

- Povodně a ochrana člověka – jedná se o desetiminutový film, který podává základní informace jak se chovat při nebezpečí vzniku zátopové vlny, včetně obsahu a zabalení evakuačního zavazadla.
- Havárie s únikem nebezpečných látek – v tomto filmu jsou ukázány dobré a špatné postupy ochrany člověka při zamoření území v důsledku havárie v továrnách, na silnicích, ale i v dalších zařízeních, kde jsou v provozu využívány nebezpečné látky.
- Než přijede záchranka – výukový film uvádí základní informace o poskytnutí první pomoci bezprostředně po tragédii. Je zde předvedeno umělé dýchání, srdeční masáž, ošetření zlomenin a popálenin, postup při záchrance po úrazu elektrickým proudem či utonutí.
- Výchova dětí v oblasti požární ochrany I. – v ukázkách filmu je návod jak se zachovat v nebezpečné situaci jako je dopravní nehoda či požár a jak správně ošetřit popáleniny. Žáci se také naučí důležitá telefonní čísla. Součástí filmu je i prevence vzniku požáru při opuštění místnosti.

- **Výchova dětí v oblasti požární ochrany II.** – v tomto filmu se dozvídáme o dalších důležitých informacích. Kromě prevence vzniku požáru a jiných havárií v bytě, mají žáci možnost dozvědět se o práci hasičů. Dále získají informace o tom jak se chovat když se stanou svědky dopravní nehody nebo jak zacházet s hasícími a mnoho dalším užitečných rad.

Vydavatelství výukových pořadů Direct Film nabízí několik výukových filmů, které jsou dostupné jak na VHS, tak i na DVD. Pro předměty občanská nebo rodinná výchova je k dispozici film s názvem *Promluvme si o AIDS*. Film podává základní informace o viru HIV a nemoci AIDS. Prozradí žákům možné způsoby přenosu, poradí jak se chránit před virem HIV a jak se chovat k nakaženým v rámci běžného společenského styku. Součástí filmu je také vyjádření odborníka a informace kam se v případě nakažení obrátit. (20 min, 1x VHS)

Firma MaM – učební pomůcky nabízí videopořad *Puberta*, který vypráví o tom, že dospívání v lidském životě přináší velké změny na které je třeba se připravit. (105 min, 3x VHS) Další film této firmy má název *Oči hadů*. Jedná se o populárně naučný pořad s drogovou tematikou. Zabývá se prevencí drogové závislosti a zneužíváním návykových látek. (105 min, 3x VHS) A dále videopořad *Neslané, nemastné?* informuje o zásadách zdravého a přitom chutného stravování. (1x VHS)

4.2.2 Výuková videa pro předmět Anglický jazyk

Pro doplnění výuky anglického jazyka vydavatelství Direct Film nabízí pořad s názvem *A living society - Britain*. Jedná se o švédský dokument, který je užitečný pro výuku anglické konverzace. Tento komplet obsahuje několik epizod z každodenního života. Žáci mají tudíž možnost slyšet hovorový jazyk v reálné podobě. Součástí kompletu je také publikace se všemi texty, které byly ve filmu použity, slovník pojmů a metodický výklad pro učitele. (70 min, 1x VHS)

Další film, který vydavatelství Direct Film nabízí, nese název *UK Kids*. Tento film obsahuje tematické celky týkající se prostředí dětí (škola, zájmy, rodina). Součástí je

také doprovodná učebnice, kde nalezneme cvičení na zopakování gramatiky a slovní zásoby. (60 min, 1x VHS)

Firma MaM – učební pomůcky nabízí několik videokazet vhodných pro výuku anglického jazyka. Film s názvem Nejen videoslovník obsahuje 26 tematických okruhů, která jsou vhodná pro procvičení konverzace. (120 min, 1x VHS) Další titul má název Televizní kurz angličtiny, který obsahuje 36 lekcí. Tento komplet je na čtyřech videokazetách. Součástí jsou i texty s překladem, slovíčka a fráze. (11,5 hod, 4x VHS)

4.2.3 Výuková videa pro předmět Matematika

Výukový film s názvem Tělesa I: Kvádr, krychle + Tělesa II: Hranoly, válec je vhodný pro doplnění výuky matematiky. Film obsahuje animace, které seznamují žáky s tvary těles. (20 min, 2x VHS) Tento film nabízí vydavatelství Direct Film.

Rovinné řezy rotačních těles je název pořadu, který nabízí firma MaM – učební pomůcky. Pořad obsahuje triky a nimovanou grafiku, které pomáhá žákům lépe pochopit a řešit goniometrické úlohy. (20 min, 1x VHS)

Další pořady, které firma MaM – učební pomůcky nabízí jsou: Goniometrické funkce nebo Rýsování pravoúhlé projekce.

4.2.4 Výuková videa pro předmět Přírodopis

Vydavatelství Direct film nabízí výukový film s názvem Chování zvířat. Pořad seznamuje žáky se základními pojmy nauky o chování zvířat - etologie. Všímá si zvířat chovaných v zajetí v zoologických zahradách, divokých zvířat, ale i domácích.

Dále nabízí výukový film Ekologie. Žáci se naučí základní pojmy z oblasti ekologie a životního prostředí. Tento film také naznačuje propojení ekologie s jinými přírodními i společenskými vědami. (40 min, 2x VHS)

Pavouci a hmyz je další dostupný film vydavatelství Direct Film, který je vhodný pro doplnění výuky biologie. Tento pořad přináší spoustu zajímavých, a někdy dokonce až neuvěřitelných, informací o životě bezobratlých živočichů, kteří pro řadu lidí znamenají pouze odpuzující havěť. (13 min, 1x VHS)

A také film s názvem Semenné rostliny I, II odkrývá tajemství rostlinné říše. Zabývá se stavbou rostlinného těla (kořen, stonek, list, květ). Názorně vysvětluje fotosyntézu jako základní proces zabezpečující život na Zemi, ale i další fyziologické procesy v rostlině. Součástí filmu jsou ukázky mikroskopických preparátů a počítačové animace. (23 min, 1x VHS)

Dalším filmem vydavatelství Direct Film je film Výtrusné rostliny a houby je film, který na detailních záběrech pomáhá žákům pochopit stavbu výtrusných rostlin a hub. Jsou zde také informace o příkladech symbiózy a parazitismu. (17 min, 1x VHS)

Výukový film Smyslové orgány je vhodný jako doplněk výuky biologie člověka ve vyšších ročnících na 2.stupni ZŠ. (40 min, 2x VHS)

Nedejme šanci klíšťatům je název filmu, který udává informace o klíštěti a jeho životním cyklu, o nemocech přenášených klíštětem, o místech výskytu a o vhodné prevenci. Součástí pořadu jsou i rady jak s vhodně obléci do přírody nebo jak správně odstranit přisáté klíště.

Také firma MaM – učební pomůcky nabízí řadu videopořadů: Člověk a jeho biotop, Ekologické faktory v biotopech nebo Genetika pro ZŠ.

4.2.5 Výuková videa pro předmět Chemie

Vydavatelství Direct Film nabízí komplet pro doplnění výuky chemie. Jedná se o filmovou řadu s názvem Chemie názorně I, II. Na těchto filmech mají žáci možnost vidět mnoho chemických pokusů a laboratorních metod. (2x 90 min, 4x VHS)

Základy chemie I, II, II je soubor výukových filmů který pojednává o rozdělení chemických látek, chemických reakcích, práci v chemických laboratořích a mnoho dalších zajímavých informací.

Firma MaM nabízí videopořad Reakce prvků, který podává základní informace o chemických prvcích (vodík, uhlík, křemík, dusík, fosfor, kyslík, síra, halogeny, kovy) a názorně předvádí více než 100 chemických pokusů s nimi. (100 min., 5 x VHS)

Firma MaM dále nabízí i mnoho dalších videopořadů: Chemické pokusy pro ZŠ 1., 2., 3. díl, Rychlost chemických reakcí, Dělení směsí v chemické laboratoři nebo Výroba anorganických kyselin.

4.2.6 Výuková videa pro předmět Fyzika

Vydavatelství Direct Film nabízí několik pořadů pro doplnění výuky fyziky. Jeden z filmů má název Čas a jeho měření. Je určen pro 2. stupeň ZŠ. Film vysvětluje pojem času a jeho vnímání, zmiňuje i historii měření času od počátku civilizace po současnost, a informuje o základní časových jednotkách.

Videopořad Akustika přináší informace o vzniku a šíření zvuku, ale také o tom jak lidské ucho různé zvuky slyší. (40 min, 2x VHS)

V nabídce jsou i další tituly: Termika, Mechanika plynů, Mechanika kapalin, Mechanika pevných těles, Magnetismus, Fyzika v lékárně, Fyzika v peněžence, Energie, Elektrochemické děje v kapalinách, Elektrostatika, Elektrický proud v kovech a polovodičích a mnoho dalších.

4.2.7 Výuková videa pro předmět Dějepis

Zlatá Praha je název pořadu, který je vhodný pro doplnění výuky Dějepisu. Zobrazuje historii a současnost nejznámější památky našeho hlavního města (Vyšehrad, Národní muzeum, Královská cesta, Staroměstské náměstí, Betlémská kaple, Národní divadlo, Židovský hřbitov, Hradčany, Belvedér, Petřín) Film má délku 30min. Vydává firma MaM – učební pomůcky.

Klenoty nejvzácnější je dokumentární film o českých korunovačních klenotech. Film má délku 30 minut. Vydává firma MaM – učební pomůcky.

Další pořad má název Z rodu Přemyslovců. Jedná se o cyklus dokumentů o panovnících z rodu Přemyslovců. Celkový čas videopořadu je 300 minut a je rozdělen na deset videokazet.

Další pořady, které je možné sehnat u firmy MaM – učební pomůcky mají názvy: Deset století architektury, Čas ve stínu pyramid či Divadla národu nejmilejší.

4.2.8 Výuková videa pro předmět Zeměpis

Firma MaM nabízí videopořad Česká republika, který poskytuje pohled do historie i současnosti naší republiky. (40 min, 1x VHS)

Krasové jevy je pořad, kde se žáci seznámí se základními krasovými útvary, možnostmi a způsobem jejich vzniku. Názorným příkladem bude jeskyně v Moravském krasu. (40 min, 1x VHS)

Druhy krajin a jejich výšky je pořad, který nabízí panoramatické záběry pěti krajinných typů (rovina, pahorkatina, vrchovina, hory, velehory), které jsou doplněny počítačovou animací. (30 min, 1x VHS)

Školy mají dále k dispozici následující tituly: Moravský kras, Lednicko-Valtický areál, Krásy severní Moravy, Moravská mozaika, Mapa, Afrika a další.

5 Závěry a doporučení

Cílem diplomové práce bylo zjistit současnou situaci mediální výchovy na základních školách. Jak výzkum prokázal dotazované základní školy jsou dostatečně vybaveny pro realizaci mediální výchovy. Avšak na některých školách je třeba zvýšit počet přístrojů. Ukázalo se, že někteří učitelé využívají ve své výuce televizní pořady, avšak jen velmi omezené množství. Přestože nabídka televizních pořadů není výborná, existuje více pořadů, které by mohly být do výuky zařazeny. Aktuální televizní nabídka nabízí nejvíce pořadů vhodných pro výuku občanské výuky a cizích jazyků. Naopak chybí nabídka pořadů pro technické předměty jako je matematika, fyzika či chemie. Učitelé by se měli více zajímat o televizní pořady, které jsou v současné době k dispozici. Většinu těchto pořadů nabízejí programy ČT 1 a ČT 2. Téma některých pořadů by mohlo být důležitým přínosem a zajímavým zpestřením výuky jednotlivých předmětů. Žáci by měli možnost získat nové a aktuální informace o současných problémech a nové poznatky z oblasti vědy či techniky.

Učitelé by také měli svým žákům doporučovat vhodné televizní pořady, které by měli shlédnout. Následně je důležité, aby s těmito pořady pracovali ve výuce. Například diskutovat s žáky o tom, co viděli a zjišťovat názory žáků na různá témata či problémy. Tato práce s televizními pořady je přínosná, neboť rozvíjí komunikativní dovednosti a kritické myšlení žáků a také zefektivňuje práci učitelů. Žáci se naučí zpracovat, uspořádat a správně využívat nové informace, a tím si vytvořit pohled na různé situace či aktuální problémy.

Školy disponují určitým množstvím výukových videomateriálů, avšak ani jejich počet není zcela dostačující. A to i přesto, že současná nabídka těchto videomateriálů je poměrně velká. Avšak nejčastější problém, se kterým se učitelé setkávají, je nedostatek financí a neznalost firem či možností, kde materiály sehnat. Učitelé by se tedy zcela jistě měli o nabídku nových videomateriálů zajímat. Ve čtvrté kapitole této práce je uvedeno pouze několik z mnoha titulů, které jsou v současné době školám k dispozici. Avšak záleží pouze na učitelích, zda se rozhodnou s těmito materiály pracovat či nikoli.

Poměrně překvapující bylo zjištění, že přestože je téma mediální výchovy poměrně nové, pouze velmi malý počet učitelů absolvovalo některý kurz týkající se mediální

výchovy. A naopak existuje řada učitelů, kteří ani o tyto kurzy nemají zájem. Myslím si však, že by pro učitele bylo velmi zajímavé a přínosné se podobných kurzů zúčastnit, neboť by měli šanci získat mnoho důležitých informací o obsahu, realizaci či využití vhodných forem výuky mediální výchovy. Také ředitelé základních škol by se měli více snažit a svým učitelům zajistit nebo alespoň doporučit některý z dostupných kurzů, který se mediální výchovou zabývá, protože jak výzkum prokázal, někteří učitelé ani o existenci těchto kurzů neví. Ředitelé by měli projevit větší zájem o zvýšení mediální gramotnosti svých učitelů.

Použitá literatura

- 1) Jiráček, J., Spitzová-Köpplová, B.: Média a společnost. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. 208 s. ISBN 80-7178-697-7.
- 2) Mičienka, M., Jiráček, J. Rozumět médiím: základy mediální výchovy pro učitele. 1. vyd. Praha: Partners Czech, 2006, 218 s. ISBN 80-239-6762-2.
- 3) Chrástka, M. Základy výzkumu v pedagogice. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 1998, 257 s. ISBN 80-7067-798-8.
- 4) Říčan, P., Pithartová, D. Krotíme obrazovku. 1. vyd. Praha: Portál, 1995, 62 s. ISBN 80-7178-084-7
- 5) Sak, P. Proměny české mládeže. 1. vyd. Praha: Petrklíč, 2000, 300 s. ISBN 80-7229-042-8
- 6) MacLuhan, M. Jak rozumět médiím. 1. vyd. Praha: Odeon, 1991, 352 s. ISBN 80-207-0296-2
- 7) MacQuail, D. Úvod do teorie masové komunikace. 1. vyd. Praha: Portál, 1999, 448 s. ISBN 80-7178-200-9.
- 8) Suchý, A. Mediální zlo - mýty a realita. 1. vyd. Praha: Triton, 2007, 168 s. ISBN 978-80-7254-926-9
- 9) Jiráček, J., Mičienka, M. a kol. Rozumět médiím – základy mediální výchovy pro učitele. 1.vyd. Praha: Partners Czech, 2006, 218 s. ISBN 80-239-6762-2
- 10) Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Národní program rozvoje vzdělávání v České republice (Bílá kniha). Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání – nakladatelství Tauris, 2001, 98 s. ISBN 80-211-0372-8
Dostupné z: <http://www.msmt.cz/files/pdf/bilakniha.pdf>
- 11) Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Praha: VÚP, 2007, 126 s. ISBN 80-87000-02-1
Dostupné z: http://www.rvp.cz/soubor/RVPZV_2007-07.pdf
- 12) <http://www.rozumetmediim.cz>
- 13) <http://www.medialnivychova.cz>

- 14) <http://www.directfilm.cz/cz/vydavatelstvi/vyukove-filmy>
- 15) <http://www.vyukovefilmy.cz/?pg=vyukfilm>
- 16) <http://www.ucebni-pomucky.cz>
- 17) <http://www.tvhistory.tv/facts-stats.htm>
- 18) TV Max. Praha. Bauer Media v.o.s. 2008. ISSN 1801-8912

Přílohy

1) Dotazník pro učitele: MEDIÁLNÍ VÝCHOVA

Vážená paní učitelko/ Vážený pane učiteli,
obracím se na Vás s prosbou o vyplnění dotazníku, který je součástí výzkumu mé diplomové práce. Cílem mé práce je zjistit situaci mediální výchovy na 2. stupni ZŠ. Předem děkuji za spolupráci.

Pohlaví: ☐ žena ☐ muž

Délka praxe:

Aprobace:

A) Mediální výchova

- 1) Je podle Vás důležité zařadit mediální výchovu do výuky na základních školách?

vůbec NE	spíše NE	nevím	spíše ANO	určitě ANO

Proč?

.....
.....
.....

- 2) Jakým způsobem je zařazena mediální výchova ve vašem školním vzdělávacím programu?

Samostatný předmět	Součást předmětů	Projektová výuka	Jinak

Pokud je zařazena jinak, napište jak?

.....
.....
.....

- 3) Absolvovali jste kurz týkající se mediální výchovy pro učitele?

- ☐ Ano
- ☐ Ne, neměl/a jsem možnost
- ☐ Ne, nechtěl/a jsem
- ☐ Ne, o žádném nevím

Pokud ano: Jaký?

.....

.....

.....

Co Vám tento kurz přinesl?

.....

.....

.....

4) Myslíte si, že je potřeba absolvovat takový kurz? ☐ ano ☐ ne

Proč?

.....

.....

.....

.....

B) Technické vybavení

1) Myslíte si, že je vaše škola dostatečně technicky vybavena pro realizaci mediální výchovy? ☐ ano ☐ ne

Pokud ne, co chybí?

.....

.....

.....

2) Je následující vybavení na vaší škole?

	ANO	NE	nevím
televize			
video			
CD přehrávač			
DVD			
počítač			
smartboard			
radiomagnetofon			
datapojektor			
Jiné:			

3) Jak často využíváte ve výuce tyto přístroje ?

	min. 1x týdně	alespoň 1x za měsíc	méně než 1x za měsíc	nikdy (téměř nikdy)
přímé televizní vysílání				
zakoupené videokazety				
videokazety s nahrávkami z televize				

C) Televizní pořady

1) Pokud využíváte televizní pořady, uveďte jejich názvy:

.....

.....

.....

.....

2) Je nabídka televizních pořadů pro váš předmět dostatečná?

žádná	nedostatečná	ucházející	dostatečná	výborná

D) Video

1) Podporuje vás škola v nákupu videomateriálu? ☐ ano ☐ ne

Pokud ano, jak?

.....

.....

.....

2) Existuje videomateriál vhodný pro vaši výuku?

☐ ano ☐ ne

Pokud ano, jaký?

.....

.....

.....

.....

3) Pořizujete videozáznamy vhodné pro výuku svými vlastními prostředky?

☐ ano ☐ ne

4) Kde pořizujete videozáznamy, které později využíváte ve výuce?

ve škole	doma	jinde

Pokud jinde, uveďte kde?

.....

.....

.....

5) Kupujete sami hotové videomateriály vhodné pro výuku? ☐ ano ☐ ne

- 6) Setkáváte se s nějakými problémy při pořizování videomateriálů pro vaši výuku?

☐ ano ☐ ne

Pokud ano, uveďte s jakými?

.....
.....
.....

- 7) Použití videozáznamů a televize je ve vámi vyučovaném předmětu:

zbytečné	není nutné	nevím	přínosné	potřebné

E) Žáci

- 1) Doporučujete žákům nějaké pořady v televizi, na které by se měli dívat?

☐ ano ☐ ne

Pokud ano, které pořady to byly za poslední měsíc?

.....
.....
.....
.....

- 2) Pracujete poté v hodině s tím, co žáci viděli v televizi? ☐ ano ☐ ne

Pokud ano, jaké vyučovací metody používáte?

.....
.....
.....
.....

Děkuji za spolupráci!